

1983/84:66

Tisdagen den 24 januari

Kl. 13.00

1 § Justerades protokollet för den 16 innevarande månad.

2 § Svar på fråga 1983/84:221 om statliga myndigheters kontakter med utländska beskickningar**Anf. I Utrikesminister LENNART BODSTRÖM:**

Herr talman! Mot bakgrund av en begäran från en utländsk legation i Stockholm att besöka statens naturvårdsverk har Tore Nilsson ställt två frågor till justitieministern rörande statliga myndigheters kontakter med utländska beskickningar. Den ena frågan avser vilka regler som gäller för statliga myndigheters kontakter med länder som har legation i Sverige i frågor om främjandet av internationellt samarbete. Tore Nilsson har vidare frågat om justitieministern avser verka för att instruktionerna för statliga myndigheter ändras så att beslut av det aktuella slaget inte kan grunda sig på enbart fackliga förbunds eventuella sympatier eller antipatier.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågorna.

Jag vill först påpeka att de fakta som åberopas av Tore Nilsson inte är riktigt beskrivna, eftersom den diplomatiska tjänsteman det är fråga om faktiskt togs emot i naturvårdsverket.

Några generella regler för hur statliga myndigheter bör handha sina kontakter med utländska beskickningar, vare sig dessa är ambassader eller legationer, finns inte. För utländska beskickningar gäller som princip att officiella mellanhavanden med svenska myndigheter skall avhandlas med eller genom förmedling av utrikesdepartementet. Denna princip grundar sig på en bestämmelse i Wienkonventionen om diplomatiska förbindelser. I ett land som Sverige skulle det emellertid allvarligt försvåra det internationella samarbetet om denna princip tillämpades strikt. I praktiken förekommer därför direkta kontakter mellan utländska beskickningar och olika svenska myndigheter i betydande utsträckning. Det är därvid naturligt att myndigheterna intar en tillmötesgående och hjälpsam attityd.

Om statliga myndigheters kontakter med utländska beskickningar

Detta hindrar inte att en myndighet underrättar det departement till vilket myndigheten hör. Det kan också vara skäl att erinra om att myndigheten har att beakta regeringsformens bestämmelser om att chefen för utrikesdepartementet skall hållas underrättad när en fråga som är av betydelse för förhållandet till en annan stat eller till en mellanfolklig organisation uppkommer hos en annan statlig myndighet.

Anf. 2 TORE NILSSON (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka utrikesministern för svaret. Jag har inte mycket att invända mot själva innehållet och beskrivningen i senare delen av svaret. Men jag tycker att utrikesministern glider undan själva poängen i min fråga. Han säger att fakta inte är riktigt återgivna. Det är sant i den mening att jag inte berättat att det verkligen blev en förändring. Men jag har skildrat ett förfarande, där man först och främst tagit hänsyn till en tjänsteman i ett fackförbund som har fått ha det avgörande inflytandet.

Utrikesministern vet att jag grundar min fråga på en av de många tidningar som ramlar ner i våra fack, nämligen TCO-Tidningen. Där är det en mycket intressant och välskriven artikel, som jag först trodde var ett skämt, av en dam på naturvårdsverket. Hon talar om att hela veckan är förstörd för henne, därför att en man från en utländsk legation vill komma upp på naturvårdsverket. Statstjänstemannaförbundets internationella expert konsulteras. I dagboksanteckningar kommer det fram att det egentligen är förbundet som bestämmer. Det står t. ex. i torsdagens kåseri: "Eftersom vi tidigare fått direktiv från förbundet att inte ta emot besök från" – ifrågakarande stat – "meddelade jag bara henne." Det var alltså Statstjänstemannaförbundets internationella expert som meddelade. Sedan informerades generaldirektören, och så var hon övertygad om att de inte skulle ställa upp.

På fredagen kommer en ny förfrågan. Det är en handelsattaché som vill komma. Det gäller en miljöfråga; kanske förurning eller något annat som är mycket viktigt. Men det känns obehagligt, och hon hoppas att det skall ordna sig på måndag.

Så kommer måndagen, och man skjuter diplomatiskt över avgörandet hit eller dit.

Jag kan inte redogöra för hela förloppet, men jag får en känsla av att det som är tungt vägande är vad ST anser – ST bör väl betyda Statstjänstemannaförbundet. Det var *den* ordningen jag ville gå in på.

Jag tycker det är så bra, det som står i svaret. Jag har inget att invända mot att det står att man kan ha kontakter utan att direkt gå upp till UD eller utrikesministern. Men jag har en känsla av att det måste bli klart för människor som har att göra med sådana här saker, att om man skall fråga någon till råds är det UD man skall vända sig till när det gäller en sådan här fråga. Man kan inte låta en uppfattning som kommer från ett fackförbund vara avgörande.

Tack ännu en gång för svaret.

Överläggningen var härmed avslutad.

3 § Svar på fråga 1983/84:227 om utlämning av vissa hemliga handlingar

Nr 66

Tisdagen den
24 januari 1984

*Om utlämning av
vissa hemliga
handlingar*

Anf. 3 Utrikesminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Jörgen Ullenhag har frågat om jag till utomstående person lämnat ut hemliga handlingar och på vilka grunder det i så fall skett.

Frågan om sekretess för vissa slag av allmänna handlingar och bestämmelser om under vilka omständigheter sådana handlingar får lämnas ut regleras av tryckfrihetsförordningen och sekretesslagen. Om någon önskar ta del av en allmän handling, avgörs framställningen inom utrikesdepartementet liksom inom andra myndigheter enligt de regler som finns uppställda i de nyss nämnda lagarna.

Det enskilda ärende som Jörgen Ullenhag i sin fråga omnämner gäller ett fall där jag för en viss utredning anlitat en expert som inte är anställd inom utrikesdepartementet. I och med att experten åtagit sig detta uppdrag för utrikesdepartementet har vederbörande iklätt sig samma skyldighet som inom departementet anställd personal har att inte för utomstående röja hemliga uppgifter i en allmän handling.

I det nu aktuella fallet har hemliga handlingar inte lämnats ut till någon utomstående.

Anf. 4 JÖRGEN ULLENHAG (fp):

Herr talman! Jag tackar utrikesministern för svaret på min fråga.

Det väckte stor uppmärksamhet när utrikesministern den 6 december förra året meddelade att man bett Sture Allén, professor i språkvetenskaplig databehandling vid Göteborgs universitet, att göra en systematisk jämförelse mellan originalhandlingar från UD och artiklar i Svenska Dagbladet.

Den 7 december bekräftade professor Allén i en artikel i Svenska Dagbladet att han haft tillgång till "ett hemligstämplat häfte, kallat den blå boken". I samma tidning, samma dag, uppgavs att utrikesministern själv till språkexperten utlämnat "hemliga handlingar från bl. a. utrikesnämnden".

Efter det att jag ställt min fråga har uttalanden om förfaringssättet gjorts av olika juridiska experter. Såvitt jag förstår gäller följande: Hela utrikesnämnden skall pröva eventuell fråga om utlämnande av handlingar från utrikesnämnden. Däremot är departementschefen behörig att pröva frågan om utlämnande av handling från sitt eget departement. Hans beslut kan överklagas hos regeringen.

I det fall som min fråga gäller är det uppenbarligen så, att vissa handlingar ursprungligen emanerar från utrikesdepartementet. Man kan diskutera rätten för utrikesministern att lämna ut utrikesnämndens protokoll, som i och för sig förvaras på UD. Att den frågan är svår vittnar inte minst en rad uttalanden i pressen från ledande tjänstemän på utrikesdepartementet om. Men även om det nu skulle vara så att utrikesministern med hänvisning till viss juridisk expertis har formell rätt att förfara på det sätt som skett, återstår naturligtvis frågan om det lämpliga i förfaringssättet.

Utrikesministern säger att syftet med språkgranskningen har varit att få

81

svar på frågan om Svenska Dagbladet har disponerat hemliga UD-handlingar. Men utrikesministern har också, vid en presskonferens den 7 december, sagt att han efter språkgranskningen kan "frita parlamentarikerna från misstankar". Det uttalandet är mycket anmärkningsvärt. Det implicerar att ett syfte kan ha varit just att tala om vilka grupper som man kan frita från misstankar och vilka som fortfarande möjligen är, med samma ordval, "misstänkta".

Jag vill till sist ställa ett par följdfrågor till utrikesministern:

Ser utrikesministern det inträffade som en unik engångsåtgärd, dvs. menar utrikesministern att språkgranskningen är ett undantag, som bekräftar regeln att man inte skall göra sådana här granskningar? De strider ju mot praxis, och det är enligt min mening olämpligt att göra på detta sätt. Eller kan vi förvänta oss liknande språkgranskningar i framtiden, om nya, liknande läckor skulle uppstå?

Allra sist: Jag tycker att svaret ger ett litet intryck av efterhandskonstruktion. Det vore intressant att få veta vilken dag som beslutet om anställning av Sture Allén som expert togs.

Anf. 5 Utrikesminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Det är ingen varierande juridisk expertis som här har anlåtats för att avgöra om det är tillåtet eller inte för mig att förfara med handlingarna på det sätt som jag har gjort, utan helt enkelt de bestämmelser som finns i grundlagen och sekretesslagen och som inte gör något som helst undantag för utrikesnämndens handlingar. De är omhändertagda med all nödig omsorg från min sida.

Den stadga som finns angående protokollföring i utrikesnämnden – antagen 1953 – gäller ledamots rätt att få ut handlingar från det sammanträde där han själv deltagit.

Jörgen Ullenhag vet lika väl som alla övriga att det varit besvärande att hemligt material från utrikesdepartementet kommit till offentligheten vid tillfällen då förhandlingar på olika områden inte varit slutförda. Jag har som chef för departementet att se till att detta inte sker. Jag kan uppmana personalen att uppfylla de förpliktelser som var och en åtog sig när de anställdes i departementet, då de skriftligen förklarade sig beredda att iaktta sekretessbestämmelserna. Jag kan inte gå till polisen och be om hjälp, eftersom grundlagen inte ger någon möjlighet till efterforskning av en enskild författare. Men jag har rätt att försöka fastslå om det är från departementets handlingar som tidningarna fått sina kunskaper. Det har bekräftats genom den utredning jag har företagit.

Eftersom det ibland sägs att vår ganska generösa utsändning till riksdagsmännen skulle kunna vara en anledning till sådana här läckor, fann jag det angeläget att jämföra utrikesnämndens protokoll i ett helt oskyldigt sammanhang med utrikesdepartementets handlingar.

Anf. 6 JÖRGEN ULJENIAG (fp):

Herr talman! Jag har mycket svårt att se poängen med denna språkgranskning. Själva slutsatsen i Sture Alléns artikel i Svenska Dagbladet den 7 december var följande:

„Tillsammans ger de språkliga kriterierna en klar motivering för att ta artikelförfattaren på orden när det gäller källhänvisningen också i detta fall.”

Det var den ena av de två frågor som var föremål för granskning. Slutsatsen är alltså att det var precis som man sade i Svenska Dagbladet. Man hade, på ett eller annat sätt, haft tillgång till hemlig handling, vilket skulle bevisas.

Jag förstår i och för sig inte poängen med att sätta i gång denna mycket unika språkgranskning. Men allvarigare är ändå att man kan diskutera det lämpliga i att göra detta. Som jag sade i mitt förra inlägg kan man inte komma ifrån misstanken att ett syfte var att försöka tala om vilka grupper som inte hade läckt och vilka grupper som eventuellt hade läckt. Jag tycker att utrikesministern i sitt andra inlägg bekräftar att det förhöll sig på det sättet, och det är anmärkningsvärt.

Låt mig, herr talman, slå fast att det klart strider mot praxis och är olämpligt att på detta sätt vända sig till utomstående språkforskare för att försöka utröna om en tidning haft tillgång till hemligt material. Trots utrikesministerns svar kvarstår alltså misstanken att ett syfte med granskningen kan ha varit, som jag nyss sade, att försöka ringa in vem eller vilka som har svarat för läckan. Att utrikesministern friar parlamentarikerna visar indirekt att det förhåller sig på det sättet. Jag tycker faktiskt att detta strider mot andan i tryckfrihetsförordningen.

Nu är denna fråga anmäld till konstitutionsutskottet av olika riksdagsmän, och den kommer att bli föremål för en granskning i konstitutionsutskottet både i vad gäller den formella delen och i vad gäller lämplighetsdelen. Vi får avvakta denna granskning, och det finns ingen anledning att framträda med så stor självsäkerhet i den här frågan som utrikesministern har gjort i dag. En viss ödmjukhet är på sin plats.

Anf. 7 Utrikesminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Jag avvaktar med stort lugn konstitutionsutskottets granskning. Jag har svårt att se att konstitutionsutskottet kommer att vända sig mot att jag försöker hålla ordning på de hemliga handlingar som förvaras i utrikesdepartementet och som berör annan stats förhållanden eller svenska förhandlingsståndpunkter.

Jag vill också med skärpa påpeka att inget försök har gjorts att utreda vilken enskild person som är ansvarig för att handlingar lämnats ut, däremot att klargöra om den spridning av material som nu sker till bl. a. riksdagsmännen innebär någon fara eller inte för sekretessen. Jag anser att det har fastslagits att ingen fara föreligger. Jag kunde också ha valt att helt enkelt minska denna utsändning av hemligt material – ingen bestämmelse säger vilken omfattning utsändningen skall ha.

Tisdagen den
24 januari 1984

*Om utlämning av
vissa hemliga
handlingar*

Anf. 8 JÖRGEN ULLENHAG (fp):

Herr talman! Ingen av oss kan säga vad KU:s granskning går ut på, men att den kommer att omfatta både en formell granskning och en fråga om lämpligheten i utrikesministrernas agerande torde stå alldeles klart.

Detta att utrikesministern också här i dag säger att det är en grupp som är friad från misstankar är illavarslande. Jag upprepar att det innebär att man riktar misstankarna mot en annan grupp som har dessa handlingar.

Jag har inte heller fått svar på de frågor som jag ställde i mitt första inlägg: När anställdes språkexperten formellt och blev UD-tjänsteman? Jag förstår att det är innebörden av det svar som utrikesministern har gett. Har språkexperten också haft tillgång till utrikesnämndens protokoll? Det är också en mycket intressant fråga, eftersom diskussionen gäller rätten att lämna ut dessa protokoll.

Anf. 9 Utrikesminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Professor Allén är naturligtvis inte anställd i UD. Han är själv chef för en annan myndighet. Det förefaller mig inte behöva föreligga ett anställningsförhållande därför att den ena myndigheten, med den gamla regeringsformens ord, räcker den andra handen till fullgörande av sina uppdrag.

Anf. 10 JÖRGEN ULLENHAG (fp):

Herr talman! Jag har en sista följdfråga, som jag också ställde i ett tidigare inlägg: Ser utrikesministern denna språkgranskning som ett undantag och en engångsåtgärd? Eller har utrikesministern beredskap för ytterligare språkgranskningar där det gäller att vända sig till utomstående språkexperter och få en jämförelse gjord mellan artiklar i en svensk tidning och vissa hemliga protokoll som hör till utrikesnämnden eller UD?

Anf. 11 Utrikesminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Självfallet kommer en sådan här åtgärd inte att upprepas, och det därför att jag tror inte att behov kommer att föreligga. Men jag vill påpeka att jag inte kan inskränka mig till att bara hålla förmaningstal till departementets personal – det har ju visat sig inte hjälpa. Jag kan inte, trots dessa lagbestämmelser som förbjuder utlämnande av hemlig handling, hemställa om åtal. Då återstår möjligheten att fästa allmänhetens uppmärksamhet vid förhållandet. Jag har mycket svårt att se att det skulle vara till så stor nackdel. Jag tror att denna allmänna uppmärksamhet kommer att vara det bästa korrektivet mot fortsatta händelser av det slag som väsentligt skadat svenska intressen, nämligen utlämnande av handlingar, vilka enligt grundlag och allmän lag bort hållas hemliga.

Anf. 12 JÖRGEN ULLENHAG (fp):

Herr talman! Jag noterar med tillfredsställelse att utrikesministern nu säger att detta inte kommer att upprepas. Vi gör samma bedömning beträffande det riktiga och det lämpliga i det uttalandet. Däremot gör vi

fortfarande olika bedömningar beträffande huruvida det var riktigt och lämpligt att förfara som utrikesministern gjorde i det ärende som nu förevarit.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på interpellation 1983/84:51 om åtgärder mot handelshinder gentemot u-länderna

Anf. 13 Statsrådet MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Ingrid Sundberg har frågat vilka åtgärder regeringen i praktiken vidtagit för att motarbeta uppkomsten av nya handelshinder gentemot u-länderna och för att genomföra uppföljningsprogrammet från UNCTAD VI, och om regeringen aktivt kommer att verka för att svenska, icke tariffära handelshinder gentemot u-länderna undanröjs.

Den långdragna ekonomiska krisen har drabbat alla länder. Den ekonomiska tillväxten har stagnerat, och under 1982 har produktionen och världshandeln t. o. m. gått tillbaka. Efter en expansionspolitik i flera viktiga u-länder – som bl. a. under den första oljekrisen var till hjälp för i-länderna att upprätthålla sin produktion – har många av dem nu drabbats av en starkt ökande skuldbörda som tvingat dem till en mer återhållsam politik. Flera stora i-länder har alltsedan 1970-talets senare del fört en restriktiv ekonomisk politik som fått negativa konsekvenser för de länder som genom olika åtgärder försökt att upprätthålla produktionen och sysselsättningen.

Vi har nu kommit i en situation där den internationella handeln inte längre spelar sin tidigare roll för att skapa tillväxt. I stället har protektionismen brett ut sig. Effekterna av de åtgärder som vidtagits eller nu planeras för att skydda egna marknader hotar att slå igenom just i ett läge då ett friare marknadstillträde skulle vara som mest betydelsefullt för att den uppgång i den internationella konjunkturen som nu kan skönjas skall bli stabil och varaktig.

U-länderna måste sälja sina varor framför allt till i-länderna för att kunna betala sina skulder till i-länder och för att få en ökad ekonomisk tillväxt. I-länderna måste kunna sälja sina varor även till u-länderna för att vitalisera sina ekonomier.

Det är bl. a. insikten om det ökade inbördes sambandet mellan i- och u-landsekonomierna som låg till grund för min vädjan i FN:s andra utskott till både i-länder och u-länder att stoppa alla planer på att vidta nya protektionistiska åtgärder. Jag betonade också att även en begränsad avveckling av handelshinder just nu skulle kunna få en betydelsefull och behövlig förtroendeskapande effekt. På sikt är det nödvändigt att i en ny global förhandlingsomgång fortsatt försöka avveckla existerande handelshinder.

Dessa uppfattningar har regeringen gett uttryck för såväl i GATT, OECD och EFTA som i de många samtal som förts med enskilda länder om den

Nr 66

Tisdagen den
24 januari 1984

*Om åtgärder mot
handelshinder
gentemot u-länderna*

*Om åtgärder mot
handelshinder
gentemot u-länder-
na*

handelspolitiska utvecklingen. I dessa sammanhang har u-ländernas problem särskilt tagits upp.

Det understryks ofta att det inte räcker med enbart handelspolitiska åtgärder för att åstadkomma lättnader för u-länder med akuta ekonomiska problem. Åtgärder i OECD-länderna på det makroekonomiska och finanspolitiska området får som regel en betydande och positiv effekt även för u-länderna. Några exempel kan visa det. En ökning av industriländernas tillväxt med 1 % skulle leda till en exportökning för u-länderna om ca 1,5 %, vilket motsvarar ca 5 miljarder dollar. En räntesänkning med 2 % skulle öka u-ländernas tillgängliga resurser med motsvarande belopp. Samma effekt skulle uppnås genom en prisökning för andra råvaror än olja med ca 8–12 %, betydligt större belopp eller ett kursfall för dollarn av samma storleksordning.

Vid UNCTAD VI i Belgrad gjordes från svensk sida särskilda ansträngningar att nå fram till en överenskommelse i frågan om protektionism och avveckling av handelshinder som skulle bli så långtgående som möjligt. Detta är en viktig punkt i regeringens uppföljningsprogram, och den har också aktualiserats vid de olika kontakter jag under hösten haft med handelsansvariga ministrar i såväl i- som u-länder. Sverige tog bl. a. initiativet till att EFTA-ministrarna vid sitt möte i Oporto i november förklarade sig villiga att tillsammans med andra länder delta i en tidigareläggning av de tullminskningar som beslutats i den s. k. Tokyo-rundan.

Det är naturligt att vi påtar oss ett ansvar på detta område mot bakgrund av den erfarenhet som vi själva har av betydelsen för ett litet exportberoende land av så öppna marknader som möjligt.

Som enskild marknad för u-länderna har Sverige visserligen ingen avgörande betydelse, naturligtvis. Våra hinder mot u-landshandeln är också begränsade. De områden där hinder av någon betydelse för u-länderna finns kvar är textil och jordbruk. På bägge dessa områden har vår handelspolitik lagts fast med brett stöd i riksdagen.

Vad beträffar textilier vill jag erinra om att riksdagen med bred majoritet beslutat sänka subventionsnivån. I detta sammanhang bör också noteras att vår import av kläder från u-länderna, per capita räknat, är betydligt större än andra i-länders. Våra bilaterala begränsningsavtal omförhandlas f. n. Hittills har tio nya avtal ingåtts. Resultatet av de förhandlingar som har förts kan vid en preliminär bedömning betecknas som i stort sett tillfredsställande. En definitiv utvärdering av vårt bilaterala skyddssystem måste i enlighet med regeringens proposition i mars förra året emellertid anstå tills förhandlingarna med samtliga begränsningsländer slutförts.

Sverige har också i likhet med många andra i-länder ett gränsskydd för jordbruksprodukter i syfte att trygga en hög självförsörjningsgrad. Detta skydd riktar sig dock främst mot jordbruksvaror som huvudsakligen producerats i andra i-länder.

Trots att Sverige erbjuder en förhållandevis öppen marknad fortsätter dock våra ansträngningar tillsammans med våra handelspartner att

*Om åtgärder mot
handelshinder
gentemot u-länder-
na*

ytterligare avveckla existerande handelshinder enligt de åtaganden vi gjort i olika internationella organisationer. Som ett led i denna strävan kommer vi att verka för en tidigareläggning av de tullsänkningar som överenskommits i MTN. Dessa ansträngningar skall ses mot bakgrund bl. a. av att 80 à 85 % av Sveriges import från u-länder i dag är tullfri. Sverige är berett att på sikt sträva efter att skapa utrymme för en import av socker från u-länderna svarande mot 10–15 % av konsumtionsbehovet. Då den nuvarande produktionen av socker ger underlag för från regionalpolitiska synpunkter värdefulla arbetstillfällen måste hänsyn härtill tas när det gäller den takt i vilken detta importutrymme kan stå till förfogande, som jag uttalat tidigare. Vi har från årsskiftet avvecklat globalkvoten på gummistövlar. Vi avser, som framgår av vårt niopunktsprogram för uppföljning av UNCTAD VI, att i samband med den regelbundna granskningen vart femte år som skall göras av vårt preferenssystem, också överväga vad som kan göras med de handelshinder som inte består av tullar. Jag vill i det sammanhanget erinra om att många av dessa handelshinder, t. ex. hälsobestämmelser och sanitära bestämmelser, är av sådan karaktär att de ofta inte kan avvecklas utan snarare – såsom också sker i GATT – genom multilaterala förhandlingar harmoniseras så att de utgör ett så litet hinder för handeln som möjligt.

Vi arbetar också med att multilateralt och bilateralt följa upp övriga punkter i vårt niopunktsprogram efter UNCTAD VI i de internationella förhandlingarna. På råvaruområdet har vi särskilt arbetat för att genomföra den resolution som vi lyckades få gehör för vid UNCTAD VI och som avser att ge International Trade Center, GATT:s och UNCTAD:s gemensamma center för tekniskt bistånd till u-länder på handelsområdet, ökade resurser för att stödja u-länderna i deras ansträngningar att bredda sin export till i-länderna inte minst på råvaruområdet. Detta arbete börjar nu ge praktiskt resultat. Den expertgrupp som skall utreda frågan om stabilisering av u-ländernas exportintäkter på råvaruområdet kommer snart att påbörja sitt arbete. Sverige kommer att delta aktivt i det arbetet. Vi har hävdat att en fortsatt och ökad finansiering genom Internationella valutafonden är nödvändig med hänsyn till den skuldsituation som finns. Vissa viktiga beslut togs vid Valutafondens årsmöte. Men vi anser att en tidigareläggning av den s. k. nionde kvotaöversynen bör övervägas. En ny tilldelning av särskilda dragningsrätter av realistisk omfattning bör också snarast överenskommas.

Frågan om att avveckla handelshinder har självfallet såväl ett korttids- som ett långtidsperspektiv. På kort sikt har en rad smärre åtgärder stor betydelse, för att vända en protektionistisk trend genom att vara förtroendeskapande och minska misstron mellan handelsnationerna, även om den reella ekonomiska innebörden av insatserna inte är så stor. Sådana förtroendeskapande åtgärder bör dock för att bli trovärdiga ses som förberedelser för mer genomgripande förhandlingar för att liberalisera handeln multilateralt. Tanken på att om några år inleda en ny global GATT-runda diskuteras i det sammanhanget alltmer intensivt i internationella fora. I denna diskussion har också övervägts hur man inom ramen för en sådan runda skulle kunna förhandla om avskaffande av hinder för handeln mellan u-länder och

*Om åtgärder mot
handelshinder
gentemot u-länder-
na*

i-länder. Sverige stöder tanken på en ny GATT-runda, och vi anser det vara helt nödvändigt att man i sådana eventuella förhandlingar med prioritet tar itu med de svåra handelspolitiska problem flertalet u-länder brottas med.

Anf. 14 INGRID SUNDBERG (m):

Herr talman! Först vill jag tacka utrikeshandelsministern för svaret på min interpellation.

Diskussionen bör kunna utgå från vår gemensamma övertygelse i fråga om sanningshalten i de fyra rader som återfinns på s. 2, andra stycket i interpellationssvaret:

”U-länderna måste sälja sina varor framför allt till i-länderna för att kunna betala sina skulder till i-länder. I-länderna måste kunna sälja sina varor även till u-länderna för att vitalisera sina ekonomier.”

Jag vill också här gärna citera utrikesministern i årets budgetproposition: Det finns ett klart samband mellan den svaga efterfrågan i industriländerna, u-ländernas skuldproblem och världshandels stagnation. När de skuldsatta ländernas exportintäkter i ökad utsträckning går till att betala räntor och amorteringar, minskar utrymmet för varuimport. Detta motverkar inte bara ländernas egna utvecklingsansträngningar utan leder dessutom till minskad export, sysselsättning och tillväxt i industriländerna.

Det finns alltså anledning att särskilt understryka världshandels betydelse för både i- och u-länder. I den debatt som i dag förs om det svenska biståndet sägs praktiskt taget ingenting om biståndets utvecklingseffekt. Det enda som gäller tycks vara slutsumman för detsamma. Vad det blir av det tycks inte bekymra vare sig prästerna i predikstolarna eller snyftkörerna i insändarspalterna.

Att svenskt bistånd för hundratals miljoner kronor inte fått någon utvecklingseffekt, beroende på att mottagarländerna inte har valuta för att hålla produktionen i gång, sägs det ingenting om. Den valutan, herr talman, kan de bara få på två sätt: endera genom ökat importstöd i form av bistånd eller genom ökad export av de egna produkterna.

Om det är så, att vår utvecklingshjälp i dag så att säga vilar på de förhärskande utvecklingsmodellerna, vilka föreskriver att handel och bistånd är två alternativa sätt för u-landet att få in utländsk valuta, uppstår frågan varför ett land som Sverige, som så generöst satsar på bistånd, samtidigt på ett aktivt sätt bidrar till att försämra u-ländernas handelsmöjligheter.

Jag vill ge Mats Hellström en eloge för den konsekvens med vilken han i olika internationella sammanhang så att säga driver tongångarna om världshandels betydelse för utvecklingen i u-länderna och om faran med den växande protektionismen i världen. Jag kan instämma i allt vad han säger.

Min interpellation tillkom inte för att misstänkliggöra Mats Hellströms agerande i dessa sammanhang. Tvärtom har det varit glädjande att konstatera att de internationella insatser för en ökad frihandel som gjordes inte minst av Staffan Burenstam Linder får en fortsättning i form av dessa

*Om åtgärder mot
handelshinder
gentemot u-länder-
na*

vackra tal. Jag tackar också utrikeshandelsministern för redogörelsen och synpunkterna när det gäller uppföljningsprogrammet efter UNCTAD VI.

I min interpellation har jag även tagit upp frågan om svenska åtgärder. Vad händer i vårt eget land? Som bakgrund vill jag ange några siffror som berör vår export till u-länderna. I och för sig är siffrorna inte relaterade till frågan om handelshinder i första hand, men de ger ändå en bakgrund om man vill diskutera vår import. Sveriges position i u-länderna är generellt sett svag. Från OECD som helhet går nästan 30 % av exporten till u-länder, medan Sverige bara når upp till ca hälften. För USA:s del är siffran 40 %. Vi har alltså på inget sätt närmast oss siffrorna för övriga OECD-länder och har här latent möjligheter som kan och bör utnyttjas, i all synnerhet som man enligt Världsbankens beräkningar kan räkna med att en 10-procentig sänkning av oljepriset skall öka tillväxttakten i u-länderna med ca 1 % per år.

Industrialiseringssträvandena i tredje världen har hittills inte heller lett till den omstridda och överdrivna lågprisimport från dem som skulle hota sysselsättningen i USA och Europa, utan den har i stället medfört att deras egen import har ökat sin andel av världsimporten från 18,5 % år 1973 till 24 % år 1980 – jag har inte fått någon senare siffra. Medan vår egen export till u-länderna stadigt stiger har vår import från dem minskat sedan 1980. Den utgjorde då 16,3 % av vår import. År 1982 var den bara 11,9 %.

Herr utrikeshandelsministern talar med två tungor, med en vacker i internationella sammanhang, på UNCTAD-konferensen och på andra ställen, och med en annan när det gäller att styra vår egen handelspolitik. Och han talar så att säga med ingen tunga alls när det gäller att svara på fråga 2 i min interpellation: Kommer regeringen att aktivt verka för att svenska icke tariffära handelshinder gentemot u-länder undanröjs?

Sverige har i dag s. k. frivilliga textilbegränsningsavtal med bl. a. följande lågprisländer: Hongkong, Taiwan, Singapore, Sri Lanka, Indien, Pakistan, Portugal, Malta, Mauritius, Thailand, Malaysia, Filippinerna, Sydkorea, Macao, Jugoslavien och kanske något ytterligare land. Vi följer alltså de undantagsregler från frihandeln som skapades inom ramen för GATT genom det s. k. multifiberavtalet år 1974, som ger industriländerna rätt att skydda sådana industrier som annars skulle riskera att slås ut genom konkurrens från utländsk lågprisimport. Inom MFA finns dessutom en nordisk klausul som ger textilimporterande länder med små marknader ytterligare rättigheter att begränsa handeln. Nya modifieringar lär dessutom ha införts i MFA som ger i-länderna ännu större möjligheter att begränsa handeln i syfte att skydda sina egna industrier.

Vad betyder nu vår import av textilier från u-länderna i vår utrikeshandel? Verkligheten är den att u-ländernas andel av Sveriges totala textil- och konfektionsimport i värde uppgår till endast 23 % och i volym utgör 30 %. Ytterligare 4 % kommer från östblocket, vilket innebär att hela 73 % av textilimporten till Sverige i dag kommer från Västeuropa, Japan och USA. Om man räknar in Portugal i u-landsgruppen blir volymsiffran för den 50 %.

Låt oss nu se vad importkvoteringen har för praktisk betydelse, förutom att minska och försvära u-ländernas export. Exportländernas regeringar

Tisdagen den
24 januari 1984

*Om åtgärder mot
handelshinder
gentemot u-länder-
na*

distribuerar exportlicenser till i allmänhet etablerade exportföretag. Dessa licenser får ett eget ekonomiskt värde, och man driver handel med dem. Vid besök i Korea i höstas roade jag mig med att ta reda på om jag kunde få köpa exportlicens för import av silke till Sverige. Ja visst – bara jag betalade.

Det har uppstått en handel med exporttillstånd som får till konsekvens att svenska konsumenter betalar ett högre pris för importerade teckningar än vad som skulle ha gällt vid frihandel. Pålägget tillfaller de företag i ursprungsländerna som fick de ursprungliga licenserna, och vi här hemma betalar mer för varorna.

En viss del av den efterfrågan som annars skulle ha riktats mot u-landsvaror riktas nu i stället mot OECD-varor, och mot rika länder i Västeuropa är ju svenska handelsrestriktioner uteslutna. Alternativet till u-landsimporten är inte svensktillverkade produkter – det vet Mats Hellström lika väl som jag.

Den textilindustri som vi har i vårt land i dag konkurrerar inte med u-landsimport utan med den betydligt dyrare importen från USA och Västeuropa. Svensk textilindustri i dag tillverkar märkesvaror och dyra kvalitetsvaror. Det som skulle hända om vi verkligen levde upp till Mats Hellströms alla fagra ord vore att lågprisimporten skulle konkurrera ut en del av den import som kommer från Finland och kanske från Frankrike. På samma sätt kan vi säga att en ännu hårdare kvotering måhända i första hand skulle gagna en ökad import från Västeuropa.

I ett arbetspapper från Världsbanken redovisar utredaren Carl Hamilton att det inom den svenska industrin var fem gånger så dyrt att rädda ett jobb genom att införa importkvoter som genom att tillämpa direkta subventioner. Man har också visat att hela 80 % av de jobb som förlorades vid i-ländernas textilindustrier i stort sett har orsakats av produktivitetsförbättringar och inte av att produktionen har slagits ut av lågprisimporten.

Men Sverige fortsätter att förhandla. Mats Hellström säger i sitt svar att våra bilaterala avtal om frihandelsbegränsningar f.n. omförhandlas. Resultatet är vid en preliminär bedömning tillfredsställande. För vem är det tillfredsställande? Är det tillfredsställande för våra biståndsländer Indien, Pakistan, Sri Lanka och Bangladesh, för vår egen industri eller för vår officiella politik om att begränsa alla handelsrestriktioner? Jag hoppas att Mats Hellström vill kommentera detta.

Jag vill också fråga utrikeshandelsministern om det är sant att Sverige i dessa förhandlingar har diskuterat införande av det norska systemet med global kvot för textilimport? Det skulle i så fall innebära att vi favoriserade länder som Hongkong och Singapore men missgynnade de fattigaste länderna.

I interpellationssvaret försvarar Mats Hellström sig med att vår import av kläder från u-länderna, per capita räknat, är betydligt större än andra i-länders. Ja, Mats Hellström, det beror allt på hur man räknar.

I fasta priser har klädkonsumtionen i Sverige ökat med över 50 % mellan 1972 och 1982. Köpkraftsindex för kläder, dvs. index för industriarbetarlöner dividerat med konsumentprisindex för kläder har ökat lika mycket. Vi köper

*Om åtgärder mot
handelshinder
gentemot u-länder-
na*

alldeles kolossalt mycket kläder i detta land, vilket alla konsumentundersökningar visar. Då blir det naturligtvis en hög siffra per capita också för importerade varor från u-länder.

Men den intressanta frågan återkommer jag till. Varför vill inte utrikeshandelsministern leva upp till sina ideal? Här gäller det ju handelshinder som är direkt riktade mot u-länder – många av dem fattiga. Detta går stick i stäv mot de internationella frihandelsprinciper som vi alla omhuldar.

I pressen har jag sett att tre regeringsrepresentanter besökte Bangladesh förra året i syfte att utverka en frivillig begränsning av textilimporten från Bangladesh till Sverige, vilken uppgick till 12 milj. kr. Under tiden 1976–1980 hade Sverige satsat 15 miljoner i bistånd för exportfrämjande industriutveckling. Vet inte den ena handen vad den andra gör?

Enligt uppgifter som jag har fått från kommerskollegium skulle det inte bli något begränsningsavtal om exporten inte ökar. Då skall ingen kvotering ske. Men är inte det ett hot som i sig utgör ett handelshinder? Är det riktigt att vi överväger textiltbegränsningsavtal, vill jag också fråga, med länder som Turkiet och Cypern? Jag vore glad om utrikeshandelsministern ville svara på det.

Sverige har, som framgår av Mats Hellströms interpellationssvar, gjort ett niopunktsprogram med anledning av UNCTAD VI. I princip innebär det att vi aktivt skall engagera oss i olika internationella åtaganden för att främja handeln med u-länderna.

Mats Hellström sade vid FN:s generalförsamlings andra utskott i höstas – vilket han också nämner i sitt interpellationssvar – att förtroendeskapande åtgärder är nödvändiga för att den ekonomiska krisen skall kunna lösas, och om vi bryter ner den protektionistiska utvecklingen verkar det i den riktningen. Det har talats mycket om förtroendeskapande åtgärder, och man ser nästan att förtroendeskapande åtgärder i Sverige, vid Stockholmskonferensen, skulle kunna bidra till en senare nedrustning. Jag antar att Mats Hellström har tänkt sig det samma i det här fallet.

Till sist en liten fråga: Punkt 5 i niopunktsprogrammet från UNCTAD säger att Sverige kommer att bekämpa protektionism genom att dels verka för att beslutet om stand-still – jag ber, herr talman, om ursäkt för att jag använder ett par engelska ord – och avveckling av handelshinder från GATT:s ministermöte och UNCTAD VI aktivt följs upp, dels för egen del undvika att införa nya handelshinder, i synnerhet gentemot u-länderna, och regelbundet se över de handelshinder som är kvar gentemot u-länderna för att på sikt försöka reducera dem. – Det är vad som står i det svenska niopunktsprogrammet.

Men Mats Hellström var själv med och förhandlade inte bara om stand-still utan också om roll-back, vilket finns med i den resolution som togs i UNCTAD-förhandlingen.

Jag återger vad som sägs i UD:s rapport: Ett ordförandeförslag presenterades fredag morgon, som kunde antas efter ytterligare ett dygns förhandlingar om en roll-back-paragraf. En sådan kom också till.

*Om åtgärder mot
handelshinder
gentemot u-länder-
na*

Min fråga är alltså: Varför går Sverige med på en resolution om roll-back, som i detta fall innebär direkt avveckling av handelshinder, medan man i niopunktsprogrammet för uppföljning inte nämner denna del av det hela?

Till sist, herr talman: Jag har läst någonstans att frihandel är för statsmän som ser helheten, protektionism för politiker som ser till egna intressen. Mats Hellström försöker vara statsman i internationella sammanhang, men i Sverige lysar politikern med de egna intressena fram.

Anf. 15 Statsrådet MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Först några ord om detta att inte använda engelska här i talarstolen liksom inte alltför mycket i våra papper. Om Ingrid Sundberg läste i punkt 5, på samma rad från vilken hon citerade stand-still, skulle hon finna att det står "avveckling av handelshinder", dvs. på engelska roll-back. Vi försöker hos oss att undvika engelska, åtminstone i viss utsträckning.

Det är helt riktigt att Sverige har en betydligt mindre export till u-länderna än OECD i genomsnitt – ungefär hälften av vad OECD-länderna har. Det betingas delvis av de gamla kolonialländernas – England, Frankrike och andra – handelstraditioner i förhållande till sina tidigare kolonier, men det förklarar inte hela skillnaden. Och detta är ett av skälen till att den nya regeringen – som vi också har sagt i budgetpropositionen – vill systematisera och försöka att mer aktivt utveckla vår u-landshandel. Detta kan ske bl. a. genom samarbetsavtal med olika u-länder, genom speciella koordinatörer, som skall försöka ta tag mer systematiskt i de ofta besvärliga förhandlingar som behövs för att aktivera en u-landshandel – inte minst mitt i en ekonomisk kris.

Vid samtliga de försök jag själv har gjort att aktivera vår u-landshandel – genom en rad besök i olika u-länder under förra året med förhandlingar – har jag ingalunda haft med mig enbart exportörer utan också företrädare för importörsintressen. Det är självfallet viktigt – och jag tror att vi är helt överens på den punkten – när vi skall aktivera u-landshandeln att försöka att praktiskt öka importen till Sverige. Därför brukar företrädare för Grossistförbundet vara med på mina resor och förhandlingar liksom företrädare för IMPOD, det statliga kontoret som skall stödja u-landsexporten till Sverige.

Det här är alltså praktiska åtgärder för att komma till rätta med det beklagliga faktum – jag är helt överens med Ingrid Sundberg om det – att Sveriges handel med u-länderna, både exporten och importen, är så liten som den är. Vi arbetar mycket, praktiskt och konkret, för att försöka förbättra detta förhållande.

Sedan sade Ingrid Sundberg att jag inte hade svarat på frågan om icke tariffära handelshinder. Det förvånar mig något, eftersom en stor del av interpellationssvaret upptas just av en diskussion om icke tariffära handelshinder, både sanitära och sådana som kan gälla på textilområdet och andra områden.

När det gäller textil, som tog upp kanske det mesta av Ingrid Sundbergs tid, vill jag börja med att konstatera att u-ländernas andel av textilimporten till

*Om åtgärder mot
handelshinder
gentemot u-länder-
na*

Sverige ökar och att Sverige – som Ingrid Sundberg också konstaterade och som inte går att komma bort ifrån – är den i särklass största importören i världen, per capita, av kläder från u-länderna. Det betingas naturligtvis delvis av att vi har ett stort klädkonto, men ingalunda enbart av detta. Vi har i Sverige totalt sett en 80-procentig importpenetration på kläder. I USA, där man också köper en del kläder, är den 20 %.

Det är mot den bakgrunden man skall se de begränsningar som vi i texten mycket tydligt säger att vi har – vi talar inte med dubbla tungor! Vi har genom MF-avtalet begränsningar på marginalen. Exporten till Sverige ökar alltså: vi är fortfarande den största importören per capita och kommer – det är jag övertygad om – att vara det. Men för att den svenska textilindustrin inte helt skall slås ut, med de skador det skulle åstadkomma på vår försörjningsberedskap, måste vi liksom andra länder ha vissa begränsningar på marginalen. Den som här talar med dubbel tunga är i så fall Ingrid Sundberg själv.

Den socialdemokratiska regeringen har strävat att avveckla subventioner till industrin, vilka också har betydelse i det här sammanhanget. Vi lade fram en proposition om en minskning av delar av det stöd och de subventioner som under lång tid givits till tekoindustrin i Sverige. Som Ingrid Sundberg säkert minns ställde då mittenpartierna i allmänhet upp på en högre subventionsgrad när det gällde de rena lönesubventionerna och äldrestödet, men även moderaterna gjorde det. Den socialdemokratiska regeringen fick inte igenom en så kraftig minskning av subventionerna till tekoindustrin – äldrestödet – som vi hade önskat. Resultatet blev att vi fick lov att höja vår subventionsnivå något för att det sedan skulle vara möjligt att i riksdagen skapa en majoritet där bl. a. moderaterna var med. Det skedde för att vi över huvud taget skulle kunna åstadkomma en minskning av subventionerna.

Det är väl också vad jag har sagt i mitt svar. I de här frågorna är det en utomordentligt stor enighet i riksdagen – det är inget parti som har krävt någon dramatisk förändring. Tvärtom – när vi konkret försöker att minska subventioner stöter vi på motstånd från den borgerliga oppositionen, som vill ha en högre subventionsnivå.

Jag vet inte om Ingrid Sundberg har glömt bort den debatt som i våras fördes omkring tekoindustrin. Om man skall arbeta i liberaliserande riktning när det gäller handeln krävs det självfallet en minskning av subventionerna. På den punkten har det – som jag har sagt i mitt svar – alltid varit en mycket stark uppslutning kring ståndpunkterna att den här typen av skydd skall finnas såväl när det gäller jordbrukspolitiken som när det gäller tekopolitiken. Ibland har som sagt oppositionen velat ha ett större skydd.

Att åstadkomma praktiska minskningar av protektionismen, alltså att uppnå de mål som Ingrid Sundberg talar om, tror jag är möjligt enbart eller nästan enbart i ett klimat där det förs en politik som leder till en minskad arbetslöshet. Det är först när vi kan åstadkomma den minskning av arbetslösheten som är regeringens målsättning som det också blir möjligt att ta väsentliga steg i liberaliserande riktning då det gäller handeln, alltså att motverka protektionism. Det gäller internationellt, och det gäller i vårt eget land. Det är den viktigaste politiska insats man kan göra för att uppnå Ingrid

Tisdagen den
24 januari 1984

*Om åtgärder mot
handelshinder
gentemot u-länder-
na*

Sundbergs målsättning, att avveckla handelshinder.

Så länge arbetslösheten är hög – i många länder ökar den – är det naturligtvis mycket svårare att åstadkomma den typ av liberalisering som vi är överens om, internationellt, men även i vårt eget land. Det finns – det är självklart och det är mycket respektabelt – intressen i alla partier att värna om den regionala sysselsättningen, och i ett klimat där man inte kan se några andra vägar föreslås då protektionistiska åtgärder.

En annan del av mitt svar gällde ju frågan om att liberalisera vår import från u-länderna på ett annat område. Vi har varit mycket blygsamma när det gäller sockret. Vi har sagt att med hänsyn till värdet av de regionala sysselsättningstillfällena vill vi uppnå en sockerimport från u-länderna på 10–15 % på sikt. Man kan alltså säga att det är en modest målsättning. Det har mött motstånd, har jag sett, bl. a. från en motionär inom Ingrid Sundbergs parti som är bestört över denna målsättning. Jag kan förstå motionären utifrån hans regionala utgångspunkter, även om jag självfallet inte delar hans mening. Men den här typen av stämningar finns naturligtvis överallt när det är ekonomiskt besvärliga tider. Det bästa vi kan göra för att nå de målsättningar Ingrid Sundberg talar om är att minska arbetslösheten.

Ingrid Sundberg frågade också vad vi menar med tillfredsställande – om vi menar att det skall vara tillfredsställande för oss eller tillfredsställande för u-länderna? Ja, tillfredsställande när det gäller textilavtalen, bl. a. som ett alternativ till globalkvoter.

Ingrid Sundberg frågade om vi parallellt förhandlade om globalkvoter. Det gör vi naturligtvis inte. Jag har flera gånger i riksdagen sagt, och det är också utsagt i regeringens proposition förra året, att vi prövar vägen med MFA-förhandlingar med alla de länder vi har begränsningsavtal med för att se om vi därmed kan uppnå en målsättning som gör att vi slipper gå in på globalkvoter – det var det jag avsåg.

U-länderna är självfallet inte entusiastiska över begränsningar. Å andra sidan uttrycker u-länderna ofta stor förståelse, och de har gjort det internationellt, för just den typ av MFA-avtal som Ingrid Sundberg här refererade, där man har infört en speciell nordisk klausul, som den brukar kallas. Den hänsyftar just på länder som är små och har en hög importbenägenhet från u-länderna – detta gäller framför allt Norge och Sverige – och som därmed ges särskilda möjligheter inom MFA-avtalet.

Slutligen: Det finns också u-länder som uttrycker tillfredsställelse – det ord som Ingrid Sundberg använder – över den svenska formen av förhandlingar. Det gäller t. ex. Malaysia som i en officiell skrift, där man uppmanar sina exportörer att anstränga sig mer när det gäller i-länderna, hänvisar till att det svenska avtalet är bra därför att det skapar stabilitet, långsiktighet och bra planeringsmöjligheter.

Anf. 16 INGRID SUNDBERG (m):

Herr talman! Utrikeshandelsministern drar här paralleller med andra länder. Låt mig börja med att fråga: Tror Mats Hellström att konkurrensen från u-länderna är farligare för vårt land än för t. ex. Danmark och Schweiz?

*Om åtgärder mot
handelshinder
gentemot u-länderna*

Det innebär i så fall att vi har betydligt hårdare handelsrestriktioner på textilområdet än vad dessa två länder har. Varför skall vi ha det?

Jag fick inte heller svar på ett par andra frågor jag ställde, nämligen om förhandlingar har tagits upp med Turkiet och Cypern och i vad mån Mats Hellström ser förhandlingarna med Bangladesh, låt vara att de inte resulterat i ett begränsningsavtal, som ett tecken på att vi är villiga att öka våra icke tariffära handelshinder.

Frågan är ju: I vad mån kan vi aktivt leva upp till vårt internationella agerande? Jag har inte sagt att Mats Hellström inte har svarat på min fråga om tariffära handelshinder, men min fråga var vad man aktivt gör för att avveckla de icke tariffära handelshinder som vi har. Det gäller förutom våra begränsningar på jordbrukssidan – dit sockret hör – våra begränsningar på u-landssidan. Håller inte Mats Hellström med om att denna konkurrens i vårt land inte är direkt riktad mot svensk textilindustri, och i alla händelser inte i högre grad än vad motsvarande förhållanden är i Danmark? Håller man dessutom inte på att bygga upp ytterligare ett handelshinder? Jag syftar då på de nya regler som gäller från den 1 januari i år – att man inte får föra importerade kläder så att säga från port till port utan måste mellanlanda dem på ett tullager om de kräver importlicens. Tidigare hade man i det fallet bara spridningsförbud eller vad det hette.

Systemet med försäljning av våra importlicenser innebär enligt textilimportörerna att de svenska konsumenterna redan i dag med nuvarande restriktioner betalar ca två miljarder mer än nödvändigt, dvs. 250 kr. per svensk. Det faktum att kvotbestämmelserna finns leder just till att det är möjligt att sätta pris på importlicenserna redan från början. I höstas hörde jag t. ex. att Tempo och Åhléns tvingas betala 15 Hongkongdollar extra för varje par jeans utöver vår grundkvota. Jackkvotan kostade över 40 Hongkongdollar – det är ungefär detsamma som en krona per plagg.

Är en medveten fördyring av denna import från u-länderna någonting som utrikeshandelsministern tycker är riktig? Självfallet kommer svenskproducerade varor i detta fall i ett bättre konkurrensläge. Jag kan inte se annat än att detta krav på en mer omständlig, dyrare och svårare behandling på svensk mark av importerade varor från u-länderna är ett led i strävandena att ytterligare fördyra dessa varor, förutom den handel som man har med importlicenser i u-länderna. Det är ju i första hand u-länder det rör sig om, eftersom dessa varor är belagda med importlicenser.

Jag håller med Mats Hellström om att självfallet finns det svårigheter. Vi kan inte bara skära allt över en kam och säga att vi skall klara oss själva och ha fullständig frihandel. Men vad jag reagerar mot är att man utåt talar så oerhört intensivt för frihandelsprinciper och lovar att avveckla hinder osv., samtidigt som det förekommer nya förhandlingar med nya länder om textilbegränsningsavtal. Man inför nya hinder på svensk mark, osv. Det är små saker, men de står i strid med de vackra ord som vi för fram i olika internationella sammanhang. Det är detta jag anser bör påpekas, men jag yrkar inte på något sätt på att vi direkt skär bort alla handelshinder över huvud taget.

*Om åtgärder mot
handelshinder
gentemot u-länder-
na*

Jag tycker att utrikeshandelsministern sedan socialdemokraterna kom i regeringsställning inte i något enda fall på textilområdet har bidragit till att förbättra situationen när det gäller u-ländernas export.

Anf. 17 Statsrådet MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Jag skall först försöka besvara några frågor som jag inte hann med i mitt förra inlägg.

MFA innebär ett skydd mot lågprisimport. Det ligger i konstruktionen av MFA. Det innebär naturligtvis att det är en skillnad jämfört med länder som har väsentligt högre priser på sina kläder eller andra textilvaror, t. ex. länder inom OECD-området. Det är naturligtvis så att u-ländernas priser genomsnittligt är avsevärt mycket lägre, och MFA är till just som skydd mot lågprisimport.

Jag såg vidare en notis i Svenska Dagbladet om att vi förbereder ett avtal med Bangladesh. Jag dementerade det – vi förbereder inget avtal med Bangladesh.

Sedan säger fru Sundberg att vi talar med två tungor – internationellt framför vi vackra tal men gör ingenting konkret.

Vi har internationellt aldrig hävdat att vi skulle ta bort våra MFA-avtal eller att vi dramatiskt skulle ändra vår textilpolitik. Det förhåller sig tvärtom. Men när dessa två ting är givna, där vi är överens i riksdagen – om nu moderaterna inte ändrat sig mycket snabbt under den senaste tiden – så är vi utöver textil och jordbruk utomordentligt öppna. Vårt GSP-system är mycket öppet. Vi har mera tullpreferenser och större öppenhet för u-ländernas export till oss än nästan alla andra länder. Vi gör genomgångar för att se efter på vilka punkter vi kan avveckla. Det kan ibland låta nästan futtigt när vi pekar på att så litet återstår att göra på andra områden än textil och jordbruk. Vi har avvecklat globalkvoten för gummistövlar, och det kommer att ha betydelse på en del håll, men det är naturligtvis inte någon dramatisk åtgärd. Detta läge beror just på att vi i övrigt är så öppna och har avvecklat så mycket av handelshinder.

Ändå säger vi – och det är ett konkret åtagande, inte något allmänt tal – att vi är beredda att gå vidare. Vi driver därför frågan om en snabbare tullreduktion inom MTN-systemet, och vi vill, som jag har sagt, se över andra icke tariffära handelshinder i samband med att vi ser över vårt GSP-system. Vi gör här alltså konkreta åtaganden också när det gäller u-länderna.

Vidare gjorde fru Sundberg påståenden om att vi på något speciellt sätt fördyrar klädesimporten från u-länderna. Jag tror att hennes inlägg här delvis byggde på missförstånd. Frågan om tullager gäller något annat. Riksdagens beslut förra året beträffande u-ländernas export gick framför allt ut på att importlicens skall företes – det har ju förekommit ett stort missbruk av licenser, vilket fru Sundberg själv var inne på i sitt första inlägg, varvid man har skingrat en stor del av varorna innan man har haft rätt till detta, osv. Det är fråga om en uppstramning framför allt på den punkten, och det kommer inte att leda till den typ av kostnadsökningar som vi här talar om.

Huvudpunkten i fru Sundbergs interpellation gäller – och det handlar här

*Om åtgärder mot
handelshinder
gentemot u-länderna*

ingalunda bara om textilområdet – hur u-ländernas export till i-länderna skall kunna öka. Huvudfrågan där är den ekonomiska politik som förs i i-länderna. Den åtstramning som man började sätta in under 1970-talets andra hälft i i-länderna har slagit hårt och inte bara bidragit till att fördjupa u-ländernas kris utan också till att skapa denna. U-länderna upprätthöll ju mycket av sin efterfrågan i i-länderna under 1970-talets andra hälft. De drog på sig skulder, men dessa var ändå hanterbara. Vissa länder hamnade i skuldkriser, men det var möjligt för dem att fortsätta att investera och att ge underlag för kanske en miljon jobb i i-länderna.

Sedan kom den utomordentligt hårda åtstramningspolitik som började föras i en del länder, bl. a. av i-länder där Ingrid Sundbergs partivänner sitter i regeringsställning. Det ledde till en hård strypning av efterfrågan i i-länderna, och det ledde till en penningpolitik i USA som drog upp räntorna och därmed dollarkursen skyhögt. U-ländernas lån var ofta noterade i dollar, och u-länderna hamnade på två sätt i en ny kris. De fick utökade krav på lånebetalningar genom att kostnaden för dollarlånen ökade och genom att räntorna höjdes. Dessutom sjönk efterfrågan på de varor som är u-ländernas huvudsakliga exportprodukter, råvarorna, eftersom i-ländernas efterfrågan sjönk. U-länderna fick alltså mindre pengar att betala sina ökande skulder med.

Jag tror att detta egentligen är huvudfrågan i fru Sundbergs interpellation. Den ekonomiska politiken i i-länderna är en av de viktigaste faktorer som bestämmer u-ländernas möjligheter att ta sig ur den ekonomiska krisen.

Slutligen, fru Sundberg: Innebär den kritik som nu så kraftigt riktas mot våra avtal att moderaterna har ändrat politik? Det var faktiskt så i våras, när det gällde äldrestödet, att ni ville ha högre subventioner till textilindustrin än vad socialdemokraterna önskade. För att över huvud taget få igenom en minskning av subventionerna måste vi i utskottet hemställa om höjning av regeringens subventionsförslag. Betyder Ingrid Sundbergs kritik här och nu att moderaterna har ändrat sig sedan förra året?

Anf. 18 INGRID SUNDBERG (m):

Herr talman! För att svara på Mats Hellströms senaste fråga vill jag hänvisa till vad jag sade i mitt anförande, nämligen att det är ca fem gånger så dyrt att rädda ett jobb genom handelspolitiska åtgärder av den typ som förekommer på textilområdet än att göra det genom direkta subventioner. Subventionskostnaderna är i det senare fallet praktiskt taget försumbara – åtminstone uppgår de inte till mer än 20 %.

Herr talman! Jag begärde ordet när Mats Hellström sade att det avgörande för utvecklingen är den ekonomiska politik som förs i i-länderna. Jag skulle vilja komplettera detta yttrande med att säga att den ekonomiska politik som förs i u-länderna är minst lika avgörande. De länder som vi här har diskuterat och som exporterar varor till Sverige är praktiskt taget uteslutande länder med en marknadsekonomisk hushållning. Bara i ett fåtal fall är det fråga om statshandelsländer eller länder med marxistisk-leninistisk ekonomi, som i

Afrika. I den här debatten har vi alltså huvudsakligen diskuterat asiatiska länder.

Jag skulle vilja att Mats Hellström svarar på en enda fråga: Kommer Mats Hellström att aktivt försöka se till att Sverige minskar importbegränsningen när det gäller u-länderna dels i den pågående förhandlingsrundan, dels, och än mer, i den förhandlingsrunda som kommer när den nuvarande är klar? När man läser vad Mats Hellström sade i FN:s andra utskott, ser man ju att det gällde helt klara önskemål. Jag skall be att få citera ur pressmeddelandet. Där står det bl. a.: "Sverige är berett att tillsammans med andra länder vidta åtgärder för att avveckla handelshinder." Är vi beredda att på något område i kommande avtal med dessa länder aktivt medge en ökning av exporten till vårt eget land? Mats Hellström berörde inte heller min jämförelse med Danmark och Schweiz.

Anf. 19 Statsrådet MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Med de nuvarande avtalen blir det ju en ökning av exporten till vårt eget land. Jag har också sagt att u-ländernas andel av den svenska tekoimporten ökar.

När det gäller värderingen av de nu pågående förhandlingarna, som Ingrid Sundberg talade om, vill jag framhålla att jag skriver i svaret – och regeringen sade detsamma i propositionen förra året – att när samtliga avtal färdigbehandlats skall det för riksdagen göras en samlad redovisning av erfarenheterna. De flesta avtalen är, som sagt, klara men några återstår. Redovisningen kommer, men vi får givetvis vänta tills redovisningen kan föreläggas riksdagen. Om det blir en GATT-runda, kommer nord-sydfrågorna och minskningen av handelshindren när det gäller u-länderna att vara en av de huvudfrågor som Sverige kommer att driva aktivt. Men GATT-rundan kommer inte i år och troligen inte heller nästa år, eftersom det är osäkert om man kan uppnå enighet beträffande en sådan runda före mitten av 1980-talet.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på interpellation 1983/84:77 om oljeembargot mot Sydafrika

Anf. 20 Statsrådet MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Oswald Söderqvist har frågat mig om färskas pressuppgifter föranleder något nytt ställningstagande från regeringens sida när det gäller fartygen Adna, Athene och Regina och också om vilka åtgärder som vidtas av regeringen för att förhindra att svenskägda fartyg fraktar olja till Sydafrika. Han har härutöver frågat om denna övervakning behöver skärpas.

Då flera av Oswald Söderqvists frågor nyligen varit föremål för frågedebatt vill jag i första hand hänvisa till det svar jag lämnade honom den 1 december 1983 på hans fråga om vilka åtgärder regeringen var beredd att vidta för att upprätthålla oljeembargot mot Sydafrika.

I samband med en artikel i tidningen *Arbetaren* den 9 december 1983 togs förnyad kontakt med Zenit Shipping AB och med Svenska Varv AB, som är ägare till Uddevallavarvet.

Zenit Shipping AB vidhåller sin tidigare uppgift att Athene inte levererat olja till Sydafrika sedan företaget blev delägare i fartyget 1979.

Med början i maj 1982 har Zenit Shipping AB övertagit såväl vissa fordringar som det faktiska engagemang gällande Adna och Regina som Uddevallavarvet hade i ett norskt rederi. Transaktionerna gjordes med bokföringsmässig verkan från årsskiftet 1981-1982.

Även Uddevallavarvets ägare Svenska Varv AB vidhåller tidigare givna uppgifter beträffande fartygen Adna och Regina. Koncernen ifrågasätter inte att fartygen anlöpt sydafrikanska hamnar och att olja lossades där före Zenits engagemang. Fartygen opererades och befraktades då av ett norskt rederi. Under den tid som Zenit haft engagemang i fartygen har dessa varit upplagda i Norge.

Anf. 21 OSWALD SÖDERQVIST (vpk):

Herr talman! Jag tackar utrikeshandelsministern för svaret på min interpellation. Som det sägs i svaret hade vi en debatt om detta före jul. Jag fann det nödvändigt att ta upp saken en gång till, eftersom det har kommit nya pressuppgifter.

Vi var ense förra gången om Sveriges inställning till embargot enligt den officiella svenska politiken, som vi tycker är bra. Vi kan självfallet också vara ense om att Sydafrika för varje vecka, månad och år skärper sin attityd i Sydafrika dels mot det egna folket, dels mot frontstaterna och hela södra Afrika. Vi kan vidare konstatera att FN:s embargo gång på gång brutits av olika stater på olika sätt, inte minst när det gäller överträdelse av oljeembargot, som ju är oerhört viktigt för Sydafrika. Sydafrika har inte några egna oljefyndigheter. Detta naturresursrika land har alltså inte olja och är mycket sårbart i det avseendet. Det gör att oljeembargot brutits med jämna mellanrum. Det bryts medvetet av vissa stater – vi vet vilka.

I artikeln i tidningen *Arbetaren* förs fram uppgifter från Shipping Research Bureau i Amsterdam om att 52 olika fartyg bröt mot oljeembargot under perioden 1980–1981 och lossade olja i sydafrikanska hamnar. Av dessa var enligt samma artikel 21 norskflaggade båtar. Detta är inte särskilt renommerande för vårt grannland Norge.

Det som är intressant i sammanhanget är att Zenit Shipping genom olika transaktioner fått delägarskap i vissa av båtarna. Men här kommer vi naturligtvis inte mycket längre, eftersom uppgift står mot uppgift. Norska sjömän som arbetat på de här båtarna säger tydligt och klart att exempelvis tankfartyget Athene, som sedan 1979 ägs av Zenit Shipping, vid vissa bestämda tidpunkter varit inne i sydafrikanska hamnar och lossat olja. Detta förnekas av Zenit Shipping. Det sägs att dessa sjömän ljuger. Utrikeshandelsministern hänvisar till Zenit Shipping naturligtvis och kan självfallet inte göra annat än att ta nya kontakter. Det tycker jag är bra.

Jag tror på dessa sjömän. Jag tror att fartyget har varit inne och lossat olja i

*Om oljeembargot
mot Sydafrika*

sydafrikanska hamnar i maj 1982 och i november 1983, fast det sägs att fartyget varit där i maj 1982 för att hämta en tekniker, som också utrikeshandelsministern sade till mig i december, och i november 1983 för att hämta post och reservdelar. Det är alltså uppgift mot uppgift här.

Inför framtiden kan man bara säga att – det antar jag att vi är överens om – den svenska regeringen, utrikeshandelsministern och andra som har ansvaret här verkligen skall leva upp till de förklaringar som vi fick höra förra gången, att vi till varje pris skall upprätthålla oljeembargot. Vi skall arbeta för det. Men det finns risker. De norska redarna har, som vi känner till, uppenbarligen gång på gång brutit mot FN:s oljeembargo och lossat olja med sina norska tankfartyg i sydafrikanska hamnar. När vi råkar in i ett ägarförhållande, genom de olika transaktioner som varit nödvändiga, är alltså risken stor att Sverige, utan att vilja det, kommer i en sådan här situation, som jag tycker är väldigt komprometterande och där det behövs ytterligare övervakning.

Anf. 22 Statsrådet MATS HELISTRÖM:

Herr talman! Oswald Söderqvist återkommer till konkreta frågor. Det är tveksamt om man skall diskutera konkreta frågor i frågedebatter, som ursprungligen skulle gälla principer, men det var länge sedan det var på det sättet i riksdagen. Låt mig då svara konkret, så långt jag har uppgifter.

Herr Söderqvist tar upp uppgifter om oljeskeppningar av fartyget Athene.

Jag har fått översänt till mig ett dokument från Zenit Shipping, där det framgår att företaget har granskat en av Athenes skeppsdagböcker, gällande perioden från den 18 augusti 1980 till den 5 september 1983. Var och en av dessa är genomdragen och förseglad med norska konsulatets sigill samt stämplad och signerad av vederbörande konsul i aktuell hamn vid böckernas påbörjande resp. avslutande. Vidare är varje sida i skeppsdagboken signerad av befälhavaren, och varje vakt om fyra timmar under resp. dygn är kvitterad av vakthavande styrman.

Vad gäller Athenes resa från november 1981 till januari 1982 anför företaget med stöd av skeppsdagböckerna, att fartyget anlöpte Saudiarabien den 10 oktober 1981 för att inta olja där. Den 2 november mottogs besked att lasten skulle lossas i Indien dit fartyget anlände den 5 samma månad. Utlossningen var avslutad den 9 november, varpå man omedelbart avgick mot Fujairah, dit man anlände den 14 november för att vänta på order.

Dessa erhöles och medförde att man den 12 december lossade ankar och avgick med Sirri Islands i Persiska golfen för bunkring för att därefter fortsätta till Kharg Islands i Persiska golfen för dellastning och Mina al Fahal för slutlastning. Fartyget destinerades till Yokkachi i Japan. Den 31 december ändrades destinationen i Kawasaki i Japan. Den 15 januari 1982 fick man direktiv att stoppa för vidare order. Den 24 januari anlände fartyget till Japan för lossning och avgick därefter mot Fujairah den 11 februari. Zenit Shipping vidhåller uppgiften att någon leverans av olja till Sydafrika inte gjorts under den angivna perioden.

Herr Söderqvist återkommer också till frågan om vad Athene lossade i

Durban i maj 1982, vilket vi diskuterade förra året. Vad gäller denna resa anför Zenit Shipping AB med stöd av fartygets skeppsdagböcker följande.

Athene anlände och ankrade på Fujairahs redd den 14 mars 1982. Den 12 april erhöles besked om ny last, vilket ledde till att fartyget anlände till Kharg Islands den 19 april och var fullastat den 21 april.

Den 10 maj kl. 08.10 förtöjde supply-fartyget Cape Infantia vid långsidan av Athene för överföring av proviant. Överföringen var avslutad kl. 11.10, då fartyget fortsatte sjöresan. Positionen var ungefär 12 nautiska mil rakt ost om Cape Natal vid Durban. Godahoppsudden passerades den 13 maj, och destinationen sattes därefter till S:t Croix i Karibiska havet för order. Den 15 angavs S:t Lucia som lossningshamn, och dit anlände fartyget den 6 juni för lossning av den totala i Arabiska golfen ilastade kvantiteten olja.

Oswald Söderqvist säger att han inte tror på den här typen av uppgifter. Han tror mera på de uppgifter som har lämnats i tidningen Arbetaren. Det är självfallet Oswald Söderqvists sak. Jag vill dock fästa Oswald Söderqvists uppmärksamhet på att den organisation som ursprungligen väckt debatten i den här frågan, nämligen det norska Fellesrådet för det sörlige Afrika, så sent som den 11 januari i år utgav ett pressmeddelande, där organisationen tar tillbaka sitt påstående att Athene lossat olja i Sydafrika i maj 1982. Organisationen har i ett brev till Athenes norske befraktare vid samma tillfälle framfört att man djupt beklagar att organisationen tagit fel i denna sak.

Anf. 23 OSWALD SÖDERQVIST (vpk):

Herr talman! Det är intressant med sakuppgifter. Som jag sade, står här uppgift mot uppgift. Vad vi vet i det här fallet är att den norska redarfirmen A/S Haftol är en av de redarfirmor i Norge som har varit de allra största syndarna när det gäller just brott mot oljeembargot mot Sydafrika.

Den detaljrika redogörelse för Athenes resa som Mats Hellström här har lämnat är riktig så till vida som den i mycket stora drag överensstämmer med de norska sjömännens berättelser. Man har varit inne och hämtat olja. Man låg utanför Japan i storm, fick ändrad destination och gick sedan in och lossade oljan i Sydafrika.

Det är klart att man kan säga att man litar mer på ett norskt rederi – vilket är beryktat i internationella sammanhang redan genom arbetet inom Shipping Research Bureau i Amsterdam, som har till uppgift att hålla rätt på sådana här transaktioner! Man kan ta rederiets uppgifter för gott, tro mer på dem än på andras.

Vad jag vill komma fram till i detta sammanhang är att det har förekommit uppenbara brott mot oljeembargot. Det finns uppgifter om det från personal som har varit med och lossat olja.

Jag har ingen anledning att lägga mig i vad grupperna i Norge som arbetar för södra Afrika har intagit för ståndpunkt. Också jag har sett deras meddelande, men de uppgifter som Arbetaren har fått fram genom intervjuer med norska sjömän har inte tagits tillbaka.

Vi står där vi står. Det viktiga är fortfarande att norska fartyg upprepede

Nr 66

Tisdagen den
24 januari 1984

*Om oljeembargot
mot Sydafrika*

gångar har brutit mot oljeembargot och att det finns mycket som talar för att också de fartyg som har ägts av Zenit Shipping har gjort det. Jag kan naturligtvis inte säga att uppgifterna i journalerna från fartygens befraktare och befäl är förfalskade, men uppgift står mot uppgift. Då måste Mats Hellström, precis som verkställande direktören för A/S Haftol, hävda att de sjömän som sagt att de har lossat olja i Sydafrika ljuger. Där står vi.

Det finns fortfarande all anledning att vara mycket misstänksam och försiktig så fort det gäller svenska andelar i sådana här båtar vilkas frakter sköts av norska rederier som uppträder på detta sätt.

Anf. 24 Statsrådet MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Jag kan bara konstatera att faktaunderlaget är tillgängligt för såväl Oswald Söderqvist som den organisation som ursprungligen satte i gång diskussionen om denna oljelastning. Det är alldeles uppenbart att norska Fellesrådet för sörlige Afrika, som startade debatten, har dragit helt andra slutsatser av det för samtliga tillgängliga faktamaterialet än vad Oswald Söderqvist har gjort. Denna organisation har för sin del också starkt beklagat att den tidigare har tagit fel i denna sak. Det är den slutsats som man nu har dragit.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på fråga 1983/84:225 om hemkonsulentverksamheten efter 1985

Anf. 25 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Stina Gustavsson har frågat civilministern om han är beredd att redogöra för vad som händer med hemkonsulentverksamheten efter 1985.

Frågan har överlämnats till mig.

Som framgår av årets budgetproposition föreslår regeringen en indragning av hemkonsulenttjänsterna vid länsstyrelserna per den 1 januari 1985. Det innebär att verksamheten koncentreras till en statlig, central nivå och en kommunal, lokal nivå.

De mera långsiktiga konsekvenserna av detta kommer att bedömas av den konsumentpolitiska kommittén (Fi 1983:03). Vidare har konsumentverket fått i uppdrag att vidta de omedelbara åtgärder resp. lämna de förslag som övergångsvis behövs när det gäller bl. a. stöd till den kommunala konsumentverksamheten.

Anf. 26 STINA GUSTAVSSON (c):

Herr talman! Jag tackar finansministern för svaret på min fråga.

Frågan ställdes i början av december med anledning av uppgifter om att förslag om avveckling av hemkonsulentverksamheten skulle föreläggas riksdagen. Och nu finns förslaget med i årets budgetproposition. Jag tyckte

då och jag tycker alltså att förslaget rimmar dåligt med vad finansministern säger i sin konsumentpolitiska översikt, daterad september 1983:

”I ekonomiskt kärva tider är det särskilt viktigt med en effektiv konsumentpolitik. Det är inte bara sociala skäl för att satsa på konsumentpolitiken som då vinner i styrka. Konsumentpolitiska insatser som påverkar produktionen, som rensar marknaden från dåliga eller rentav skadliga varor, som bidrar till att bromsa prisstegringarna eller som hjälper konsumenterna att hitta rätt på marknaden och använda sina pengar på ett förnuftigt sätt, kan ge stora samhällsekonomiska vinster.”

Som jag ser det, är detta en del av just de insatser som hemkonsulenterna arbetar med. Den regionala verksamheten är ett viktigt led i samarbetet mellan konsumentverk och kommuner.

När man behöver pröva statens utgifter är det samtidigt viktigt att se till att man med sitt sparande inte förorsakar utgifter någon annanstans i den statliga verksamheten. Frågan om hur man skall kunna ta till vara den kompetens som f. n. finns hos hemkonsulterna skall prövas, sägs det. Den bästa besparingen är då kanske trots allt att bibehålla dem i deras roll som konsumentverkets förlängda arm regionalt. Exempelvis marknadsundersökningar är svåra att göra från central nivå. Utbildningen centralt är ett annat exempel. Rådgivning till de kommuner som saknar konsumentpolitisk verksamhet är ytterligare ett exempel.

Jag vill ställa ytterligare en fråga till finansministern. Enligt budgetpropositionen finns konsumentpolitisk verksamhet i kommuner så att 90 % av befolkningen har tillgång till denna. Anser finansministern att detta är en tillfredsställande siffra?

Anf. 27 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Vi har i direktiven till den konsumentpolitiska kommittén konstaterat att den kommunala konsumentpolitiken förvisso kunde utvecklas starkare och få en mera generell täckning än vad den f. n. har. Det ingår i kommitténs uppdrag att överväga hur man på ett någorlunda likformigt sätt skall kunna ställa en sådan här service till alla konsumenters förfogande.

Anf. 28 STINA GUSTAVSSON (c):

Herr talman! Jag håller med finansministern om att det kunde vara bättre ute i kommunerna. Men när man i budgetpropositionen uppger att 90 % av landets befolkning har tillgång till konsumentpolitisk verksamhet låter det också bra. I verkligheten är det så att av de 284 kommunerna har 46 kommuner heltidstjänster för konsumentupplysning. 32 kommuner har någon som arbetar 5–9 timmar per vecka, och 29 kommuner har någon som arbetar 0–5 timmar per vecka. 77 kommuner saknar helt sådan verksamhet. I mitt eget län, Kronobergs län, med åtta kommuner, finns det två kommuner som inte har någon form av konsumentpolitisk verksamhet.

Eftersom konsumentpolitiska kommittén har fått detta uppdrag att se över konsumentpolitiken, som finansministern säger, skall den ha slutfört sitt

Tisdagen den
24 januari 1984

*Om tillsättningen
av ordförande i
affärsbankernas
styrelser*

arbete 1985. Som jag ser det hade det varit möjligt att låta kommittén först ta ställning i dessa frågor – då hade konsumentverket också fått möjlighet att göra sin bedömning. Först samma dag som budgetpropositionen lades fram gav regeringen konsumentverket i uppdrag att vidta omedelbara åtgärder, och det är därför helt naturligt att regeringen inte får stöd av konsumentverket för sitt förslag.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på fråga 1983/84:252 om tillsättningen av ordförande i affärsbankernas styrelser

Anf. 29 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Ove Eriksson har frågat mig om regeringen kommer att effektuera SAP-kongressens beslut 1981 och lägga fram förslag om att staten skall utse ordförande i affärsbankernas styrelser.

Den fråga Ove Eriksson tar upp övervägs f. n. inom finansdepartementet. Jag räknar med att en departementspromemoria med förslag om hur ordförandena i affärsbankernas styrelser skall utses skall skickas ut på remiss inom kort.

Anf. 30 OVE ERIKSSON (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka finansministern för svaret på min fråga. Svaret var kort och koncist, men jag beklagar innehållet i det. Jag hade nog en förhoppning att regeringen inte minst efter de affärer som har förevarit i PK-banken, hade fått mindre lust att realisera förslaget från SAP-kongressen.

Nu står flera banker inför ordförandeskiften. Självfallet är det av intresse för bankerna att få reda på hur regeringen har tänkt sig att detta skall genomföras, även om de säkert har en mycket sval känsla för förslaget.

Det är ett mångårigt krav från SAP att man på något sätt skall ta kontroll över kreditväsendet. Det har motionerats om förstatligande vid SAP-kongresserna flera gånger. Senast vid kongressen 1978 beslutade man att utarbeta förslag om hur kreditväsendet skall ställas under samhällskontroll. Detta beslut effektuerades alltså inte. Men till kongressen 1981 kom det nya förslag om förstatligande och även ett annat förslag om att en majoritet av valda samhällsrepresentanter skulle utses i affärsbankernas styrelser.

Partistyrelsen hyste då en välgrundad tveksamhet inför förslagen, men beslutet blev en kompromiss innebärande att samhället – vilket alltså betyder regeringen – bör utse ordförande i affärsbankernas centrala styrelser och även i deras regionala styrelser. Samhället bör också enligt detta beslut ha representanter i pensionsstiftelser och pensionsfonder.

Under kongressbehandlingen av dessa förslag framfördes invändningar. Man var rädd för att det skulle bli middagstalare eller talare vid födelsedagsuppvaktningar som skulle komma att utses. Erfarenheterna av

statligt tillsatta ordförande är ju inte speciellt goda. Den ende verksamme statligt tillsatte ordföranden avsattes ju så sent som för någon vecka sedan.

Vilken funktion har då regeringen tänkt sig att den nye styrelseordföranden skall få? Är det fråga om ytterligare en kontrollfunktion? Det finns ju en banklag, det finns en bankinspektion och det finns statliga representanter i affärsbankernas styrelser. Är det fråga om någon sorts icke-etisk låneverksamhet som skall kontrolleras? Vi vet i så fall att det även i statens egen bank har funnits ärenden som har vållat mycken diskussion.

Jag tycker att det här är en helt onödigt inblandning i bankernas egna angelägenheter. Om förslaget blev verklighet skulle detta skapa misstro. Det skulle skapa osäkerhet och försämrade ledningsförmåga i bankerna.

Glöm kongressbeslutet, herr finansminister! Låt affärsbankerna sköta presidiefrågan i styrelserna utan politisk inblandning!

Anf. 31 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! För att inte det här frågesvaret och Ove Erikssons inlägg skall lägga en grund för den fortsatta debatten i ämnet som kan komma att visa sig vara felaktig vill jag inskräpa att jag icke sagt, att det förslag som kommer att utgå från finansdepartementet kommer att innebära att regeringen skall utse ordförandena i affärsbankernas styrelser.

Anf. 32 OVE ERIKSSON (m):

Herr talman! Denna upplysning är naturligtvis positiv i den mån propositionen så småningom kommer att visa att regeringen inte skall utse styrelseordförande.

De invändningar som jag reste i mitt inlägg är, tycker jag, mycket adekvata i sammanhanget. Förfarandet kommer att leda till stora problem, till misstro, misstänksamhet och osäkerhet. Detta skulle inte gagna bankväsendet. Jag tror att de kontrollmöjligheter som redan nu finns är helt tillräckliga för att regeringen skall ha full insyn i verksamheten.

Jag får naturligtvis ge mig till tåls till dess att förslaget kommer. Eftersom förslaget är under utarbetande lär det väl inte dröja alltför länge innan det föreligger.

Men jag skulle gärna vilja fråga finansministern: När kan vi räkna med att förslaget går ut på remiss? Är det inom en mycket snar framtid?

Överläggningen var härmed avslutad.

**8 § Svar på interpellation 1983/84:76 om lantbrukskooperationens
möjligheter att bedriva aktiv medlemsvärvning**

Anf. 33 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Nils Åsling har frågat mig om näringsfrihetsombudsmannens uttalanden i ett beslut angående påtryckningar mot mjölkleverantörer föranleder några åtgärder från min sida för att tillförsäkra lantbrukskoopera-

*Om lantbruks-
kooperationens
möjligheter att be-
driva aktiv med-
lemsvärning*

tionen möjlighe. att i enlighet med gällande konkurrens- och näringsfrihetslagstiftning bedriva aktiv medlemsvärning och i anslutning härtill bland lantbrukarna sprida information om och propaganda för de kooperativa idéerna.

Interpellationen har alltså sin utgångspunkt i ett beslut av näringsfrihetsombudsmannen, NO. Som Nils Åsling väl känner till har myndigheterna att självständigt tillämpa gällande lagar. Riksdag och regering kan inte föreskriva hur en myndighet skall besluta i det enskilda fallet. Däremot kan en myndighets beslut visa på sakförhållanden som gör att statsmakterna finner behov av att ändra lagstiftningen.

Av NO:s beslut drar Nils Åsling slutsatsen att NO synes anse att om företrädare för lantbrukskooperationen informerar icke medlemmar om de villkor och därmed fördelar som är förenade med medlemskapet så är detta att betrakta som otillbörlig påtryckning.

För min del anser jag att Nils Åslings tolkning av NO:s beslut är alltför vittgående. Lantbrukskooperationen har naturligtvis möjlighet att bedriva aktiv medlemsvärning med åtgärder som är förenliga med gällande lagstiftning. Vilka åtgärder som är förenliga med konkurrenslagen är en sak för NO att pröva. Ytterst avgörs detta av marknadsdomstolen.

Min slutsats är att det inträffade inte föranleder någon åtgärd från regeringens sida.

Anf. 34 NILS ÅSLING (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka finansministern för svaret på min interpellation.

Kooperation är ekonomisk samverkan i demokratisk form. Syftet med denna samverkan och med medlemskapet i en kooperativ förening är att uppnå ömsesidig nytta. Till de internationellt accepterade grundsatserna för Kooperationen hör att medlemskapet skall vara frivilligt och öppet för alla, att överskott från verksamheten skall fördelas bland medlemmarna så att ingen medlem särskilt gynnas och att medlemmar i primärföreningar skall ha lika rösträtt. Den kooperativa företagsformen är särskilt väl lämpad som samarbetsform för lantbrukarna. Jag kan tillägga att knappast någon associations- eller samarbetsform ger sådan öppenhet som Kooperationen. Genom lantbrukskooperationen har de enskilda lantbrukarna en trygghet för avsättning och pris på sina produkter som är av avgörande betydelse för deras yrkesutövning.

Mot denna bakgrund är det inte så märkligt att anslutningen till lantbrukskooperationen i Sverige blivit mycket hög. Därmed har lantbrukarna också kunnat formera sig i en organisation, som företräder såväl de enskilda lantbrukarna som den industri som samlar in och förädlar produkterna. Detta är av stort värde för konsumenterna – men också för statsmakterna och samhället i stort.

Under senare tid har kommit att riktas kritik mot lantbrukskooperationen, inte för att den är ineffektiv utan för att den är så effektiv att den konkurrerat ut andra företag inom livsmedelsindustrin och för att medlemsanslutningen

*Om lantbruks-
kooperationens
möjligheter att be-
driva aktiv med-
lemsvärning*

är så hög. Det hävdas att konkurrensen satts ur spel. Bland statliga myndigheter har främst näringsfrihetsombudsmannen i detta aktuella fall – men också i andra fall – kritiserat lantbrukskooperationen och förefaller vilja hävda att kooperativ samverkan mellan lantbrukare är oförenlig med konkurrenslagstiftningen. Denna argumentation visar antingen att NO missförstått lagstiftningen eller också att lagstiftningen på olika områden är motstridande.

Trots allt är kooperativ samverkan tillåten enligt svensk lag. Envar har också yttrandefrihet och frihet att propagera för sina åsikter. Likväl har NO i sitt utlåtande beträffande Hamnerdals mejeri gjort gällande att det bör betraktas som otillbörlig påtryckning i konkurrensbegränsningslagens mening om en företrädare för lantbrukskooperationen eller lantbrukarnas fackliga organisation informerar icke-medlemmar om de villkor som gäller för medlemskapet i en viss ekonomisk förening.

Lantbrukskooperationen har byggts upp genom agitation och information om Kooperationens idéer och om värdet av solidaritet och samverkan mellan lantbrukarna.

Kooperativa föreningar är enligt lag öppna för alla som vill dra nytta av föreningens tjänster och som är beredda att godta medlemskapets förpliktelser. Denna öppenhet förutsätter att 100-procentig anslutning kan uppnås. En förening har ingen laglig möjlighet att förhindra en 100-procentig anslutning. Man kan heller inte begära att föreningens funktionärer, som är övertygade kooperatörer, skall avråda lantbrukare från att bli medlemmar för att därmed tillfredsställa t. ex. krav på utrymme för konkurrerande företag. Det vore ju att uppmana vissa lantbrukare att vara osolidariska mot sina yrkesbröder.

Till bilden hör att lantbrukarnas fackliga organisation på ett mycket tidigt stadium gav sin fulla anslutning till de kooperativa idéerna. I sina stadgar skrev man in att medlemmarna skulle ansluta sig till de ekonomiska föreningar som motiverades av deras produktion. Det bör påpekas att jordbruksföretag som drivs av offentliga myndigheter i regel är medlemmar hos och levererar sina produkter till lantbrukskooperationen.

Till stöd för kritiken och misstänksamheten mot lantbrukskooperationen målar man nu upp hotbilder, som beskriver dess möjligheter som försök att missbruka organisationernas dominerande ställning inom vissa led i livsmedelskedjan. Det är inte acceptabelt att sådana hotbilder läggs till grund för bedömningar och åtgärder, så länge något missbruk inte förekommer.

Jag är övertygad om att den insyn och de möjligheter till ingripanden som redan finns genom jordbruksnämnden, kombinerade med en öppen dialog, utgör en fullgod garanti för att konsumenternas intressen – som ju frågan ytterst gäller – skall bli tillgodosedda.

Genom sin öppenhet och genom den mottagningsplikt som föreskrivs i stadgarna spelar lantbrukskooperationen en viktig roll inom jordbruks- och regionalpolitiken. Även om det inte klart har utsagts, baseras de jordbrukspolitiska målen – t. ex. inkomstmålet – på att de enskilda lantbrukarna, var de än bor, kan få leverera sina produkter även i

Tisdagen den
24 januari 1984

*Om lantbruks-
kooperationens
möjligheter att be-
driva aktiv med-
lemsvärvning*

överskottssituationer. Det förutsätts också att det finns en organisation som är beredd att ta hand om överskott, genom lagring och export. Lantbrukskooperationen har i realiteten regleringsuppgifter, som eljest skulle få skötas av en statlig myndighet – om man inte vill acceptera kaos.

Herr talman! NO:s yttrande i fallet Hammerdal är mot denna principiella bakgrund synnerligen anmärkningsvärt. NO har uppenbarligen överträtt sina befogenheter, vilket allvarligt måste skada tilltron till den verksamhet som NO skall bedriva. Jag uppfattar finansministerns svar som en bekräftelse på detta, även om det enligt finansministern f. n. inte kommer att föranleda någon åtgärd.

Anf. 35 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Nils Åsling använde väldigt hårda ord och hävdade att NO har överträtt sina befogenheter. Då vill jag säga att det inte ankommer på mig – och egentligen inte heller på Nils Åsling – att i riksdagens talarstol fälla sådana omdömen.

När det gäller ett ärende av exakt samma art har NO:s beslut, efter anmälan, granskats av JO. Det skedde i november 1982. JO för sin del finner att ingripanden av det slag som NO då gjorde var fullt förenliga med regeringsformen och det skydd för yttrandefriheten som vi har. Den av riksdagen utsedda övervakaren av våra myndigheter har alltså granskat ett beslut av precis samma slag och funnit att NO inte förfarit på ett sådant sätt att det strider mot gällande lagar och mot vår konstitution. Då måste nog Nils Åsling ge också JO en åthutning och hävda att JO inte förstår vilka befogenheter vår näringsfrihetslagstiftning ger NO – när herr Åsling tar i så våldsamt.

Uppriktigt sagt: Det gruff som Nils Åsling försöker hålla i gång i den här frågan ger honom i och för sig tillfällen som han väl behöver att framhålla Kooperationens förträfflighet – varom också jag kan hålla lovtal – men kunde det inte vara nog nu med aggressioner i just denna fråga? Jag tycker att både jordbrukskooperationen och mejeriet i Hammerdal kan få sköta sig själva ett tag, så får man se hur det går för dem.

Anf. 36 NILS ÅSLING (c):

Herr talman! Jag har naturligtvis ingen anledning att göra sak av den här frågan – att, som finansministern säger, gruffa. Men det finns ett renhetskrav, sett ur riksdagens synvinkel, som innebär att den förenings- och yttrandefrihet som vi har här i landet är en övergripande rätt som måste sätta sin prägel på alla samhällsorgan.

Det är inte rimligt att, som finansministern gör, återropa JO:s yttrande i ett tidigare ärende som försvar i detta speciella fall.

I den pressinformation som NO publicerade den 7 december i fjol står det: "NO anser det utrett att företrädare för Nedre Norrlands Producentförening (NNP) och Ångermanlands Mejeriförening (ÅM) tagit kontakter med mjölkleverantörer i syfte att påverka leverantörerna att upphöra med leveranser till Hammerdals Mejeri. NO riktar i första hand kritik mot NNPs

åtgärder men har också invändningar mot ÅMs agerande.”

Detta säger NO trots att det av handlingarna framgår att det är klarlagt att varken styrelse eller företagsledning på något sätt har agerat aktivt, gett uppdrag i den här riktningen. Uttalandet riktar sig alltså mot information som medlemmar har gett till utanför föreningen stående lantbrukare. Jag finner att detta yttrande utifrån sådana utgångspunkter och med den principiella bakgrund som jag åberopade i mitt inlägg är klart anmärkningsvärt och förkastligt.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på fråga 1983/84:287 om kommunala anslag till studieförbund

Anf. 37 Civilminister BO HOLMBERG :

Herr talman! Rune Ångström har frågat mig om jag avser att vidta någon åtgärd för att medverka till att kommunernas organisationsanslag avseende likartad verksamhet skall fördelas efter verksamhetens omfattning och utan sidoblickar på var organisationerna har sin politiska förankring.

Kommunernas rätt att lämna bidrag till studieförbundens verksamhet faller inom ramen för kommunernas allmänna kompetens enligt 1 kap. 4 § kommunallagen (1977:179). I rättspraxis har dessutom slagits fast att en kommun i och för sig är berättigad att variera sitt stöd åt studie- och bildningsorganisationer under förutsättning att det inte sker på ett diskriminerande sätt. Om anslagen fördelas så att organisationerna ges mycket olika bidrag för likvärdiga prestationer, utan att någon saklig grund anförs, anses detta strida mot den kommunala likställighetsprincipen. Ett sådant beslut kan överklagas genom kommunalbesvär.

Med hänvisning till den kommunala självstyrelsens princip och de rättsmedel som står till buds för prövning av kommunala beslut vill jag inte kommentera det enskilda fallet. Jag anser mig ändå kunna redovisa några allmänna reflexioner i anslutning till Rune Ångströms fråga.

Jag har självfallet uppfattningen att kommunernas anslag till studieförbunden skall fördelas på ett rättvist sätt. En rättvis grund för fördelningen kan vara verksamhetens omfattning. Denna kan emellertid bedömas på olika sätt. Hänsyn kan t.ex. tas till antalet studietimmar, deltagande medlemsorganisationer eller enskilda medlemmar i dessa. Även andra faktorer, t.ex. målgruppernas sammansättning och särskilda behov, kan enligt min mening påverka bedömningen. Jag utgår från att kommunerna, i de fall bidragen inte fördelas likformigt, anger skäl som motiverar avvikelserna.

Jag anser att det vore olyckligt om vi i en tid då vi eftersträvar färre och enklare regler införde ytterligare detaljerade bestämmelser när rättsläget ändå är klart. Med hänsyn härtill har jag inte för avsikt att vidta någon åtgärd med anledning av frågan.

Tisdagen den
24 januari 1984

*Om kommunala
anslag till studie-
förbund*

Anf. 38 RUNE ÅNGSTRÖM (fp):

Herr talman! Jag tackar civilministern för svaret på min fråga.

Jag anser att jag har tagit upp en principiellt mycket viktig fråga, nämligen studieförbundens likvärdiga möjligheter att bedriva fri opinionsbildning. Genom att de organ som fattar beslut om anslagsfördelningen på det kommunala planet har en politisk sammansättning, är det viktigt att fördelningen sker efter en norm där studieförbundens verksamhet är avgörande för anslagens storlek. När jag säger studieförbundens verksamhet menar även jag naturligtvis både kvantitativt och kvalitativt. Det är med andra ord viktigt att fördelningen sker efter normer och med oväld och inte efter godtycke. Att fördelningen sker på det sättet måste inte minst vara viktigt för att de frivilliga, ideella krafter som arbetar i studieförbunden inte skall tappa sugen utan fortsätta sitt värdefulla samhällsarbete.

Jag har läst igenom det aktuella ärendet från Boden och följt dess vandring via länsrätt, kammarrätt och upp i regeringsrätten. Jag har fäst mig vid att kulturnämnden i Boden i sitt försvar för den ojämlika fördelningen säger att kommunen saknar normer för fördelningen av bidrag till studieförbunden. Tydligt är i alla fall att Bodens kommun har behov av normer för sin anslagsgivning.

Det här är en viktig fråga för den ideella studieverksamheten, men det är också en viktig fråga i princip för fördelningen av kommunala anslag. Jag hoppas att civilministern känner sitt ansvar på den här fronten. De normer för anslagsfördelningen som Bodens kommun säger sig sakna tycker jag, trots civilministerns svar, att civilministern, som den högste ansvarige för kommunverksamheten i landet, snarast borde ge Boden och de andra kommuner som är i samma bryderi. Jag vädjar till civilministern att ta den här frågan under omprövning igen.

Jag frågar civilministern i anslutning till detta: Är civilministern på det klara med att en godtycklig orättvis anslagsfördelning kan leda till ett folkbildningsmonopol här i landet? Och det är väl en utveckling som ingen vill ha. Detta gäller också den stora frågan om kommunmedborgarnas valfrihet och yttrandefrihet.

Anf. 39 Civilminister BO HOLMBERG:

Herr talman! När det gäller vår lagstiftnings principer – och likställighetsprincipen – råder inga delade meningar mellan herr Ångström och mig i fråga om det jag har redovisat i svaret. Vad som har hänt efter regeringsrättens prövning och utslag i den här frågan är följande:

För det första införde kommunen när man utbetalade de återstående 25 % av 1982 års anslag en motivering för sitt beslut.

För det andra saknar tydligen kommunen, vilket herr Ångström också påpekar, regler för utbetalning av bidragen och har tillsatt en utredning för att ge kommunen ett sådant beslutsunderlag. Då utgår jag ifrån att Bodens kommun kommer att pröva utredningsförslaget och sannolikt också anta sådana regler. Jag menar alltså att vi måste skilja mellan vilka kommunala åtgärder som skall vidtas och vad staten har att vidta för åtgärder.

Jag vidhåller att rättsläget är alldeles klart angivet från statsmakterna i vad gäller hur det skall gå till i sådana här frågor. Och med hänsyn till vad som har hänt i ärendet blir det nu en fråga för Bodens kommun att agera.

Nr 66

Tisdagen den
24 januari 1984

Anf. 40 RUNE ÅNGSTRÖM (fp):

Herr talman! I sitt senaste inlägg säger civilministern att rättsläget är helt klart. Tyvärr är rättsläget inte klart för Bodens kommun, som i ett ytterligare beslut har framhårdat i den fördelning som tidigare gjorts. Jag tycker att det är mycket allvarligt. Över detta har givetvis varken civilministern eller jag något direkt inflytande. Vi kan bara ha åsikter om den saken.

Jag vill bara konstatera att Bodens kommun i sin motivering – både i de olika rättsinstanserna och nu inför den senaste anslagsfördelningen – har sagt att ABF har många medlemsorganisationer och också har satsat på handikapporganisationer.

Jag vill påpeka att det i en offentlig utredning, 1976:20, konstaterats att det finns två stora organisationer som tar upp handikappfrågorna, nämligen ABF och Vuxenskolan. Det finns ingen artskillnad mellan dessa båda studieförbund när det gäller hanteringen av den viktiga utbildningsverksamheten.

Det förhållandet att ABF har många medlemsorganisationer skulle vara ett skäl för högre bidrag, har det anförts. Men de fackliga organisationerna har statsbidrag för viss utbildning av medlemmarna i fackliga frågor. Dessutom betalar många fackförbund medlemmarnas studieavgifter. På det sättet har således ABF en större resurs än Vuxenskolan.

Jag vidhåller att det skulle vara skönt om vi fick gemensamma normer för hur den här ideella verksamheten skall bedrivas i landet.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Föredrogs och hänvisades

Proposition

1983/84:98 till näringsutskottet

11 § Föredrogs och hänvisades

Motionerna

1983/84:928–938 till konstitutionsutskottet

1983/84:939 till finansutskottet

1983/84:940–953 till skatteutskottet

1983/84:954–957 till justitieutskottet

1983/84:958–960 till lagutskottet

1983/84:961–969 till utrikesutskottet

1983/84:970–972 till försvarsutskottet

1983/84:973–977 till socialförsäkringsutskottet

1983/84:978–983 till socialutskottet

1983/84:984–986 till kulturutskottet

1983/84:987–1004 till utbildningsutskottet

*Om kommunala
anslag till studie-
förbund*

1983/84:1005–1018 till trafikutskottet
1983/84:1019–1025 till jordbruksutskottet
1983/84:1026–1042 till näringsutskottet
1983/84:1043–1051 till arbetsmarknadsutskottet
1983/84:1052–1064 till bostadsutskottet
1983/84:1065 till skatteutskottet
1983/84:1066 till finansutskottet
1983/84:1067 till socialutskottet
1983/84:1068 till arbetsmarknadsutskottet
1983/84:1069 till socialutskottet
1983/84:1070 till socialförsäkringsutskottet
1983/84:1071 till utbildningsutskottet
1983/84:1072 till jordbruksutskottet
1983/84:1073 till bostadsutskottet
1983/84:1074 till näringsutskottet
1983/84:1075 till utbildningsutskottet
1983/84:1076 till arbetsmarknadsutskottet
1983/84:1077 till näringsutskottet
1983/84:1078 till bostadsutskottet
1983/84:1079 till näringsutskottet
1983/84:1080 till finansutskottet
1983/84:1081 till skatteutskottet
1983/84:1082 till lagutskottet
1983/84:1083 till kulturutskottet
1983/84:1084 till utbildningsutskottet
1983/84:1085 till arbetsmarknadsutskottet
1983/84:1086 till näringsutskottet
1983/84:1087 till försvarsutskottet
1983/84:1088 till trafikutskottet
1983/84:1089 till näringsutskottet
1983/84:1090 till skatteutskottet
1983/84:1091 till lagutskottet
1983/84:1092 till arbetsmarknadsutskottet
1983/84:1093 till trafikutskottet
1983/84:1094 till arbetsmarknadsutskottet
1983/84:1095 till utbildningsutskottet
1983/84:1096 till trafikutskottet
1983/84:1097 till jordbruksutskottet
1983/84:1098 till näringsutskottet
1983/84:1099 till arbetsmarknadsutskottet
1983/84:1100 till näringsutskottet
1983/84:1101 till arbetsmarknadsutskottet
1983/84:1102 till skatteutskottet
1983/84:1103 till socialförsäkringsutskottet
1983/84:1104 till utbildningsutskottet

1983/84:1105 till bostadsutskottet

1983/84:1106 till skatteutskottet

12 § Anmäldes och bordlades

Motionerna

1983/84:1107 av *Gunnar Biörck* i Värmdö

Återinförande av statsrådseden

1983/84:1108 av *Anders Björck*

Europadomstolens fällande dom mot Sverige

1983/84:1109 av *Lennart Bladh m. fl.*

Tillsättningen av länsstyrelsernas styrelser

1983/84:1110 av *Lars Ernestam* och *Karin Ahrland*

Reglerna för ombudsröstning vid allmänna val

1983/84:1111 av *Marianne Karlsson*

Inrättande av en författningsdomstol

1983/84:1112 av *Marianne Karlsson*

Tillämpningen av internationella konventioner

1983/84:1113 av *Per-Richard Molén*

Inrättande av ett marknadsekonomiskt råd

1983/84:1114 av *Tore Nilsson*

Den enskildes rätt till integritet i periodisk skrift

1983/84:1115 av *Sven-Erik Nordin m. fl.*

Samhällsinformations- och kungörandeannonsering

1983/84:1116 av *Sven-Erik Nordin m. fl.*

Negativ föreningsrätt

1983/84:1117 av *Martin Olsson* och *Sven-Erik Nordin*

Utseende av statsminister efter nyval

1983/84:1118 av *Hans Petersson* i Röstånga

Myndigheters språk

1983/84:1119 av *Jan-Erik Wikström m. fl.*

Minskad lagstiftning och annan reglering

1983/84:1120 av *Jan-Erik Wikström m. fl.*

Förbud mot kollektiv anslutning till politiskt parti

1983/84:1121 av *Jan-Erik Wikström m. fl.*

Vissa författningsfrågor

1983/84:1122 av *Lena Öhrsvik*

Rätt för myndighet att föra talan i mål om utlämnande av allmän handling

Nr 66

Tisdagen den
24 januari 1984

- 1983/84:1123 av *Lars Werner m. fl.*
Skärpta regler för utlännings aktieförvärv i svenska företag
- 1983/84:1124 av *Lars Andersson och Göran Persson*
Översyn av lagen om handel med drycker
- 1983/84:1125 av *Gunnar Biörck* i Värmdö
Kvittning mellan makar av ränta på överskjutande skatt resp. kvarskatteavgift
- 1983/84:1126 av *Christer Eirefelt och Björn Molin*
Beskattningen vid uthyrning av fritidshus
- 1983/84:1127 av *Ove Eriksson*
Ökad rörlighet på arbetsmarknaden
- 1983/84:1128 av *Ove Eriksson och Anders Andersson*
Beskattningen av fritidshus beläget i annan kommun än hemortskommunen
- 1983/84:1129 av *Thorbjörn Fälldin m. fl.*
Beskattningen av småföretagare m. m.
- 1983/84:1130 av *Arne Gadd*
Avdrag för resekostnader vid utövande av umgängesrätt med barn
- 1983/84:1131 av *Ingrid Hemmingsson*
Taxeringen av jordbruksfastigheter
- 1983/84:1132 av *Thure Jadestig och Barbro Nilsson* i Örnsköldsvik
Alkoholpolitiken
- 1983/84:1133 av *Kjell Johansson och Kerstin Ekman*
Vissa rörelseidkares rätt till avdrag för bostadsräntor
- 1983/84:1134 av *Kjell Mattsson och Elving Andersson*
Samordning av bränsleskatter och kilometeravgifter i de nordiska länderna
- 1983/84:1135 av *Lennart Pettersson m. fl.*
Beskattningen av aktier på OTC-listan
- 1983/84:1136 av *Sonja Rembo och Blenda Littmarck*
Rätt till skatteavdrag för vissa barnomsorgskostnader
- 1983/84:1137 av *Bengt Silfverstrand och Hans Pettersson* i Helsingborg
Skatt på traktorsläp
- 1983/84:1138 av *Börje Stensson och Olle Grahn*
En statlig alkoholkommission
- 1983/84:1139 av *Jörn Svensson*
Ensamståendes rätt till avdrag vid inkomsttaxeringen för fördyrade levnadskostnader
- 1983/84:1140 av förste vice talman *Ingegerd Troedsson*
Förmögenhetsskattens avskaffande

1983/84:1141 av förste vice talman *Ingegerd Troedsson m. fl.*
Åtgärder mot sambeskattnings negativa effekter

1983/84:1142 av *Lars Werner m. fl.*
Skattepolitiken

1983/84:1143 av *Jan-Eric Virgin*
Beskattningen av bostadsförmån

1983/84:1144 av *Elving Andersson och Kjell Mattsson*
Nytt polishus i Uddevalla

1983/84:1145 av *Holger Bergman och Anita Persson*
Nytt polishus i Nyköping

1983/84:1146 av *Gunilla André m. fl.*
Polisens organisation, m. m. (prop. 1983/84:89)

1983/84:1147 av *Gunnar Björk* i Gävle och *Gunnel Jonäng*
Planerade kriminalvårdsanstalter i Gävle och Hudiksvall

1983/84:1148 av *Göran Ericsson*
Brottet egenmäktighet med barn

1983/84:1149 av *Marianne Karlsson*
Titel eller yrkesbeteckning i pass

1983/84:1150 av *Hans Petersson* i Röstånga
Ökat anslag till domstolsväsendet

1983/84:1151 av *Hans Petersson* i Röstånga
Ändringar i rättegångsbalken m. m. (prop. 1983/84:78)

1983/84:1152 av *Sonja Rembo och Görel Bohlin*
Polisens ansvar för att utreda brott av ungdom under 15 år

1983/84:1153 av *Kenth Skårvik och Sigvard Persson*
Narkotikafri miljö vid mindre kriminalvårdsanstalter

1983/84:1154 av *Erkki Tammenoksa*
Tvåspråkighet som merit vid antagning till polisutbildning

1983/84:1155 av förste vice talman *Ingegerd Troedsson* och *Gullan Lindblad*
Vittnesförhör med legitimerad psykolog

1983/84:1156 av *Karin Ahrland*
Bestämmelserna om upphävande av omyndighetsförklaring

1983/84:1157 av *Görel Bohlin*
Barns rättegångskostnader i samband med tvist om underhållsbidrag

1983/84:1158 av *Allan Ekström*
Utsökningsregisterlag

1983/84:1159 av *Helge Hagberg* och *Gunnar Ström*

Arrendeavgifter för fritidstomter

1983/84:1160 av *Kjell Johansson* och *Ingemar Eliasson*

Pensionärs skyldighet att betala underhåll till frånskild make

1983/84:1161 av *Elver Jonsson m. fl.*

Bestämmelserna om nykterhet till sjöss

1983/84:1162 av *Göthe Knutson*

Bokföringen av utlandslån vid devalvering

1983/84:1163 av *Martin Olsson* och *Gunilla André*

Översyn av namnlagen

1983/84:1164 av *Lena Öhrsvik*

Handläggningen i allmänna domstolar och förvaltningsdomstolar av mål rörande barn

1983/84:1165 av *Lena Öhrsvik*

Ändring av bestämmelserna om underhållsskyldighet vid gemensam vårdnad av barn

1983/84:1166 av *Karin Ahrland* och *Hugo Bergdahl*

Sveriges förhållande till de baltiska staterna

1983/84:1167 av *Karin Andersson m. fl.*

Stöd till stiftelsen Afro-Art

1983/84:1168 av *Hans Göran Franck m. fl.*

Krigsmaterielexporten

1983/84:1169 av *Evert Hedberg* och *Helge Hagberg*

Inriktningen av det svenska bistånds- och utvecklingsarbetet

1983/84:1170 av *Eva Hjelmström* och *Oswald Söderqvist*

Ökade anslag till fredsorganisationerna

1983/84:1171 av *Martin Olsson* och *Ulla Tillander*

Rätt till omprövning av biståndsavtal

1983/84:1172 av *Per Petersson m. fl.*

Frihet, fred och nedrustning

1983/84:1173 av *Thorbjörn Fälldin m. fl.*

Utrikes- och biståndspolitik

1983/84:1174 av *Bo Södersten* och *Bengt Silfverstrand*

Utvecklingsbistånd till Costa Rica

1983/84:1175 av *Lars Werner m. fl.*

Stöd till PLO

1983/84:1176 av *Gunhild Bolander* och *Per-Axel Nilsson*

Medeltilldelningen för byggande av skyddsrum på Gotland

1983/84:1177 av *Kerstin Ekman m. fl.*

Civilbefälhavarna och befolkningsskyddet

1983/84:1178 av *Eric Hägelmark*

De värnpliktigas resor

1983/84:1179 av *Eric Hägelmark*

Personalminskningen inom försvarssektorn i Blekinge län

1983/84:1180 av *Oswald Söderqvist m. fl.*

Rätten till barnomsorg vid inkallelse till militärtjänst

1983/84:1181 av *Lars Werner m. fl.*

Planering för övergång från militär till civil produktion

1983/84:1182 av *Karin Ahrland m. fl.*

Ökning av antalet privatpraktiserande läkare

1983/84:1183 av *Görel Bohlin*

Ersättning genom den allmänna försäkringen för förebyggande åtgärder

1983/84:1184 av *Görel Bohlin*

Avskiljande av arbetsskadeförsäkringen från den allmänna försäkringen

1983/84:1185 av *Görel Bohlin*

Avgränsning av sjukdomsbegreppet i den allmänna försäkringen

1983/84:1186 av *Görel Bohlin*

Sjukersättningens storlek

1983/84:1187 av *Görel Bohlin och Gullan Lindblad*

Rescersättning som alternativ till sjukpenning

1983/84:1188 av tredje vice talman *Karl Erik Eriksson*

Viss översyn av sjukpenningsbeloppet

1983/84:1189 av *Ivar Franzén*

Reduceringen av folkpension på grund av förtida uttag

1983/84:1190 av *Thorbjörn Fälldin m. fl.*

Klarare regler för företagens arbetsgivaransvar, m. m.

1983/84:1191 av *Rune Gustavsson m. fl.*

Slopande av fridagsregeln i sjukförsäkringen

1983/84:1192 av *Rune Gustavsson m. fl.*

Rätten till pensionstillskott

1983/84:1193 av *Karin Israelsson och Gunhild Bolander*

Vidgad rätt till föräldrapenning

1983/84:1194 av *Kjell Johansson och Ingemar Eliasson*

Vidgad rätt till föräldrapenning

1983/84:1195 av *Gunnel Liljegren m. fl.*

Mottagningen av flyktingar på Arlanda

1983/84:1196 av *Nils Nordh m. fl.*

Viss ersättning från arbetsskadeförsäkringen

1983/84:1197 av *Anita Persson och Iréne Vestlund*

De fritidspraktiserande läkarnas anslutning till den allmänna försäkringen

1983/84:1198 av *Rolf Rämgård*

Utbetalningen av studiestöd

1983/84:1199 av *Rolf Rämgård och Rolf Andersson*

Rätt till kvittning mellan förvärvskällor vid beräkning av egenavgift

1983/84:1200 av *Margit Sandéhn och Maj-Lis Landberg*

Kostnadsfria läkemedel till psoriasis sjuka

1983/84:1201 av *Kenth Skårvik och Lars Ernestam*

Resebidrag vid olycksfall

1983/84:1202 av *Marianne Ståhlberg och Margareta Winberg*

Vissa arbetslösas sjukpenningsplacering

1983/84:1203 av *Erkki Tammenoksa*

Samordnad tolkförmedling

1983/84:1204 av *Sture Thun*

Ändring av villkoren för delpension

1983/84:1205 av förste vice talman *Ingegerd Troedsson m. fl.*

Rätt till kvittning mellan förvärvskällor vid beräkning av egenavgift

1983/84:1206 av *Lars Werner m. fl.*

Vissa försäkrings- och arbetsskadefrågor för studerande

1983/84:1207 av *Lars Werner m. fl.*

Högekostnadsskydd för sjukresor

1983/84:1208 av *Holger Bergman och Lars Andersson*

Asbestfria bromsbelägg

1983/84:1209 av *Lennart Bladh m. fl.*

Delning av Malmö yrkesinspektionsdistrikt

1983/84:1210 av *Anita Bråkenhielm*

Definition av livets början

1983/84:1211 av *Lahja Exner och Margit Sandéhn*

Språkundervisningen för invandrabarn i förskoleåldern

1983/84:1212 av *Margareta Gard*

Vistelsebegreppet i socialtjänstlagen

- 1983/84:1213 av *Nils-Olof Gustafsson* och *Marianne Stålberg*
Ändrat huvudmannaskap för omsorgsverksamheten
- 1983/84:1214 av *Siri Häggmark* och *Gullan Lindblad*
Sjukvården i livets slutskede
- 1983/84:1215 av *Margó Ingvardsson m. fl.*
Ökat anslag till styrelsen för vårdartjänst
- 1983/84:1216 av *Margó Ingvardsson m. fl.*
Mammografiundersökningarna
- 1983/84:1217 av *Karin Israelsson m. fl.*
Rätt till bidragsförskott för ensamstående adoptivförälder
- 1983/84:1218 av *Anita Johansson* och *Margareta Palmqvist*
Utbildning av ledamöterna i de psykiatriska utskrivningsnämnderna
- 1983/84:1219 av *Inga Lantz m. fl.*
Smärtlindring vid förlossning, m. m.
- 1983/84:1220 av *Blenda Littmarck* och *Anita Bråkenhielm*
Åtgärder mot thinnermissbrukare m. fl.
- 1983/84:1221 av *Barbro Nilsson* i Örnsköldsvik och *Thure Jadestig*
Åtgärder mot den internationella narkotikahandeln
- 1983/84:1222 av *Börje Nilsson* och *Ingvar Björk*
Fosterdiagnostiken
- 1983/84:1223 av *Börje Nilsson* och *Ingvar Björk*
Färdtjänsten
- 1983/84:1224 av *Bo Södersten* och *Yngve Nyquist*
Obligatorisk förskola
- 1983/84:1225 av *Lars Ahlström*
Ett varvsmuseum i Göteborg
- 1983/84:1226 av *Karin Andersson* och *Inger Josefsson*
Stöd till Immigrantinstitutet
- 1983/84:1227 av *Elisabeth Fleetwood*
En internationell pressöversikt i riksradiön
- 1983/84:1228 av *Eva Hjelmström*
Stöd till utgivningen av detektivromaner m. m.
- 1983/84:1229 av *Lars Hjertén m. fl.*
Rationalisering av verksamheten vid Sveriges Radio
- 1983/84:1230 av *Siri Häggmark*
Den civila sportdykarutbildningen

- 1983/84:1231 av *Gunnel Jonäng* och *Gunnar Björk* i Gävle
Rekreatiomsområden inom Gävleborgs län m. m.
- 1983/84:1232 av *Marianne Karlsson* och *Rune Backlund*
Bidraget till anskaffande av lokaler för trossamfund
- 1983/84:1233 av *Göthe Knutson m. fl.*
Lokaler för televisionen i Värmlandsdistriktet
- 1983/84:1234 av *Per-Richard Molén* och *Ingrid Hemmingsson*
Sveriges turistråds verksamhetsinriktning och styrelsesammansättning
- 1983/84:1235 av *Tore Nilsson*
Besparingar i statens heraldiska verksamhet
- 1983/84:1236 av *Margot Wallström*
Det statliga stödet till ungdomsorganisationerna :
- 1983/84:1237 av *Rune Ångström*
Statsbidragsprövningen för vissa organisationer av folkrörelsekaraktär
- 1983/84:1238 av *Ulla Ekelund*
Lokalisering till högskolan i Kristianstad av den planerade plast- och
gummiindustrilinjén
- 1983/84:1239 av *Ulla Ekelund* och *Martin Olsson*
Betyg i grundskolans årskurs 6
- 1983/84:1240 av *Lars Ernestam* och *Kenth Skårvik*
Fortbildningen av lärare
- 1983/84:1241 av *Bertil Fiskesjö*
Villkoren för externfinansierad forskning
- 1983/84:1242 av *Kerstin Göthberg m. fl.*
Högskolan
- 1983/84:1243 av *Kerstin Göthberg m. fl.*
Grundskolan och gymnasieskolan
- 1983/84:1244 av *Ing-Marie Hansson m. fl.*
Organisationen för skolans personalfortbildning
- 1983/84:1245 av *Karin Israelsson* och *Britta Hammarbacken*
En påbyggnadsutbildning inom somatisk långtidssjukvård
- 1983/84:1246 av *Inger Koch*
Reglerna för antagning till högskolan
- 1983/84:1247 av *Oskar Lindkvist*
Praktiktjänst för viss lärarutbildning
- 1983/84:1248 av *Per-Richard Molén*
Anordnande av viss datautbildning vid högskolan i Sundsvall

- 1983/84:1249 av *Börje Nilsson* och *Ingvar Björk*
Ansvaret för handikappades gymnasieutbildning
- 1983/84:1250 av *Birgitta Rydle* och *Elisabeth Fleetwood*
Betygen i grundskolans orienteringsämnen
- 1983/84:1251 av *Birgitta Rydle* och *Ingrid Hemmingsson*
Särskilda behörighetskrav för antagning till textilläroslinjen
- 1983/84:1252 av *Birgitta Rydle* och *Gunnel Liljegren*
Värderingen av utländsk högre utbildning
- 1983/84:1253 av *Birgitta Rydle m. fl.*
Fördjupningskurserna i arbetsterapi
- 1983/84:1254 av *Håkan Stjernlöf*
Utbildning i sällsynta hantverksyrken
- 1983/84:1255 av *Håkan Stjernlöf* och *Rolf Dahlberg*
Lokalisering till Gävle av den planerade fastighetsförvaltarutbildningen
- 1983/84:1256 av *Gunnar Ström m. fl.*
Karlskoga folkhögskola
- 1983/84:1257 av *Bo Södersten* och *Bengt Silfverstrand*
Inrättande av en professur i utvecklingsekonomi
- 1983/84:1258 av *Maj Britt Theorin m. fl.*
Fredsfostran i läroslutbildningen m. m.
- 1983/84:1259 av *Jan-Erik Wikström m. fl.*
Skolan
- 1983/84:1260 av *Karin Ahrlund*
Tiden för brevlådetömning
- 1983/84:1261 av *Hugo Bergdahl m. fl.*
Snabbtåg i Mälardalsområdet
- 1983/84:1262 av *Görel Bohlin*
En samordnad planering av trafiksektorn
- 1983/84:1263 av *Gunhild Bolander*
Färjetrafik mellan Grankullavik och Klintehamn
- 1983/84:1264 av *Karl Boo m. fl.*
Järnvägssträckan Borlänge-Malung m. m.
- 1983/84:1265 av *Christer Eirefelt m. fl.*
Utbyggnaden av Europaväg 6
- 1983/84:1266 av tredje vice talman *Karl Erik Eriksson*
Bussars säkerhetsutrustning

1983/84:1267 av tredje vice talman *Karl Erik Eriksson*
Rätten att använda utlandsregistrerad bil

1983/84:1268 av *Elisabeth Fleetwood* och *Erik Olsson*
Kostnaderna för texttelefonförmedlade samtal

1983/84:1269 av *Margareta Gard*
Beräkningen av spärrtid vid körkortsåterkallelse

1983/84:1270 av *Pär Granstedt*
Enhetliga lås på bilbälten

1983/84:1271 av *Åke Gustavsson* och *Catarina Rönning*
Järnvägssträckan Nässjö–Nybro

1983/84:1272 av *Evert Hedberg m. fl.*
Utbyggnaden av Europaväg 6

1983/84:1273 av *Ingrid Hemmingsson*
Skyltning vid väg

1983/84:1274 av *Eric Hägelmark*
Nödutgång i skolbussar

1983/84:1275 av *Karin Israelsson*
Ytterligare medel till upprustning av inlandsbanan

1983/84:1276 av *Karin Israelsson*
SJ:s prissättning av arrenden

1983/84:1277 av *Karin Israelsson* och *Per-Ola Eriksson*
Inlandsbanan m. m.

1983/84:1278 av *Elver Jonsson* och *Kenth Skårvik*
Utbyggd pendeltågstrafik

1983/84:1279 av *Marianne Karlsson*
Ägarregistreringen av bilar

1983/84:1280 av *Anita Modin*
Parkeringstillstånd vid transport av handikappad

1983/84:1281 av *Bertil Måbrink*
Järnvägssträckan Hudiksvall–Ljusdal

1983/84:1282 av *Börje Nilsson* och *Ingvar Björk*
Representation för handikapporganisationerna i transportrådets styrelse

1983/84:1283 av *Per-Axel Nilsson m. fl.*
En broförbindelse över Fårösund

1983/84:1284 av *Erik Olsson m. fl.*
Norrlandstågens standard

1983/84:1285 av *Göran Persson* och *Lars Andersson*

Ökad trafiksäkerhet

1983/84:1286 av *Börje Stensson* och *Elver Jonsson*

Postverkets information om tillåtet innehåll i försändelser till öststater

1983/84:1287 av *Oswald Söderqvist* och *Sven Henricsson*

Renovering och ombyggnad av ånglok

1983/84:1288 av *Oswald Söderqvist m. fl.*

Ett kanalbygge i Dalälven

1983/84:1289 av *Jörgen Ullenhag* och *Rosa Östh*

SJ:s parkeringsavgifter

1983/84:1290 av *Inger Wickzén m. fl.*

Utbyggnad av västkustbanan

1983/84:1291 av *Jan-Eric Virgin*

Televerkets service till vissa abonnenter

1983/84:1292 av *Elving Andersson* och *Kjell Mattsson*

Införande av lån till vattenbruk

1983/84:1293 av *Elving Andersson* och *Kjell Mattsson*

Höjt anslag för lån till fiskerinäringen

1983/84:1294 av *Kerstin Anér*

Uppgifter om djurförsök i ett produktregister över kosmetika

1983/84:1295 av *Bertil Fiskesjö* och andre vice talman *Anders Dahlgren*

Begränsning av djurförsöken

1983/84:1296 av *Thorbjörn Fälldin m. fl.*

Åtgärder mot försurning

1983/84:1297 av *Arne Gadd*

En ny jaktidsberedning

1983/84:1298 av *Nils-Olof Gustafsson* och *Marianne Stålberg*

En viltforskningsstation i Jämtlands län

1983/84:1299 av *Per Israelsson* och *John Andersson*

Uttaget av miljöavgifter

1983/84:1300 av *Per Israelsson m. fl.*

Åtgärder mot bullerstörningar från privatflyg över naturskyddade områden

1983/84:1301 av *Einar Larsson m. fl.*

Trädgårdsnäringen

1983/84:1302 av *Einar Larsson m. fl.*

Salmonella hos djur

Nr 66

Tisdagen den
24 januari 1984

- 1983/84:1303 av *Rolf Rämgård m. fl.*
Minskning av naturreservaten
- 1983/84:1304 av *Kenth Skårvik och Christer Eirefelt*
Höjt anslag för lån till fiskerinäringen
- 1983/84:1305 av *Börje Stensson och Lars Ernestam*
En genbank för husdjur
- 1983/84:1306 av *Jan-Eric Virgin*
Översyn av bilskrotningslagen
- 1983/84:1307 av *Allan Ekström*
Kringgående av kreditupplysningslagen
- 1983/84:1308 av *Arne Fransson och Karin Andersson*
Sveriges andel av FN-organens upphandling
- 1983/84:1309 av *Ivar Franzén*
Utbyggnad av fjärrvärme
- 1983/84:1310 av *Ivar Franzén m. fl.*
En uppdelning av statens vattenfallsverks verksamhet
- 1983/84:1311 av *Ivar Franzén m. fl.*
Utnyttjande av solenergi
- 1983/84:1312 av *Nils-Olof Gustafsson m. fl.*
Tillfällig handel med livsmedel
- 1983/84:1313 av *Kjell Johansson och Ingemar Eliasson*
Det statliga stödet för installation av värmepumpar
- 1983/84:1314 av *Marianne Karlsson*
Tillhandahållande av utländskt patentmaterial hos patentverket
- 1983/84:1315 av *Marianne Karlsson*
Ökat stöd till byggexporten
- 1983/84:1316 av *Marianne Karlsson*
Patentverkets amerikanska granskningsmaterial m. m.
- 1983/84:1317 av *Marianne Karlsson*
Statens provningsanstalt
- 1983/84:1318 av *Per-Richard Molén*
Viss regionalisering av Sveriges exportråds verksamhet
- 1983/84:1319 av *Sten Svensson m. fl.*
Svensk havsresursverksamhet (prop. 1983/84:10)
- 1983/84:1320 av *Bo Södersten m. fl.*
Användning av överskottsenergi

1983/84:1321 av *Gunhild Bolander*
Gotlands stödområdesplacering, m. m.

1983/84:1322 av *Karl Boo m. fl.*
Stamkvistning som beredskapsarbete

1983/84:1323 av *Ingemar Eliasson*
Fri sjukvård för statsanställda med psoriasis

1983/84:1324 av *Pär Granstedt m. fl.*
Ett program för Stockholmsregionens utveckling

1983/84:1325 av *Lars Hjertén m. fl.*
Den regionalpolitiska utvecklingen i Skaraborgs län

1983/84:1326 av *Linnea Hörlén* och *Eric Hägelmark*
Arbetsmarknadsutbildningen

1983/84:1327 av *Inga-Britt Johansson* och *Lisbet Calner*
Länsvisa analyser av kvinnors arbetsmarknad

1983/84:1328 av *Marianne Karlsson*
Resekostnadsersättningen

1983/84:1329 av *Per-Richard Molén*
Lokalisering till Sundsvall av statlig ADB-verksamhet

1983/84:1330 av *Ewy Möller* och *Bertil Danielsson*
Turordningsreglerna i lagen om anställningsskydd

1983/84:1331 av *Börje Nilsson* och *Ingvar Björk*
Konsulenter för rörelsehindrade arbetssökande

1983/84:1332 av *Börje Nilsson* och *Ingvar Björk*
Reglerna om arbetsbiträde till handikappad

1983/84:1333 av *Börje Nilsson m. fl.*
Lokaliseringen av myndigheter vid översyn av den regionala organisationen

1983/84:1334 av *Lars Svensson* och *Owe Andréasson*
Åtgärder för att stödja hantverket

1983/84:1335 av *Lars Svensson m. fl.*
Tidigareläggning av statliga byggnadsprojekt i Halland

1983/84:1336 av *Sten Svensson* och *Björn Körlof*
Åtgärder mot ungdomsarbetslösheten

1983/84:1337 av *Lars Werner m. fl.*
Arbetstidsförkortning

1983/84:1338 av *Lars Werner m. fl.*
Nedsatta socialavgifter i Norrbottens län

- 1983/84:1339 av *Aina Westin m. fl.*
Rätten till föräldraledighet
- 1983/84:1340 av *Gunhild Bolander*
Hemkonsulentorganisationen
- 1983/84:1341 av *Karl Boo*
Hemkonsulentorganisationen
- 1983/84:1342 av *Bertil Fiskesjö* och *Sigvard Persson*
Översyn av lagstiftningen om hyra av affärslokaler m. m.
- 1983/84:1343 av *Bo Forslund* och *Agne Hansson*
Stödet till allmänna samlingslokaler
- 1983/84:1344 av *Birgitta Hambraeus* och *Agne Hansson*
Viss översyn av byggnadslagen
- 1983/84:1345 av *Eric Hägelmark*
Insatser mot katastrofer i fredstid
- 1983/84:1346 av *Marianne Karlsson*
Den föreslagna redueringen av antalet kronofogdedistrikt
- 1983/84:1347 av *Kjell Mattsson* och *Claes Elmstedt*
Viss översyn av byggnadslagen
- 1983/84:1348 av *Per-Richard Molén* och *Håkan Stjernlöf*
Ökat samarbete om regional samhällsplanering mellan länsstyrelserna i
Västernorrlands och Gävleborgs län
- 1983/84:1349 av *Per-Axel Nilsson* och *Gunhild Bolander*
Översyn av fastighetsbeteckningsreformen såvitt avser Gotlands län
- 1983/84:1350 av *Lars Werner m. fl.*
Återinförande av statliga markförvärvslån och tomträttslån
- 1983/84:1351 av *Gunilla André m. fl.*
Rättstrygghet m. m.
- 1983/84:1352 av *Gunilla André m. fl.*
Lagstiftning med beaktande av Europakonventionen om de mänskliga
rättigheterna, m. m.
- 1983/84:1353 av *Thorbjörn Fälldin m. fl.*
Den kommunala demokratin
- 1983/84:1354 av *Thorbjörn Fälldin m. fl.*
Generella statsbidrag till kommunerna
- 1983/84:1355 av *Ivar Franzén m. fl.*
Slopande av energiskatt på viss etanol
- 1983/84:1356 av *Ivar Franzén m. fl.*
Etanol och blyfri bensin

- 1983/84:1357 av *Sten Svensson* och *Björn Körlof*
Skärpt lagstiftning rörande hanteringen av narkotika m. m.
- 1983/84:1358 av *Sten Svensson* och *Björn Körlof*
En ny lagstiftning rörande vården av drogmissbrukare
- 1983/84:1359 av *Lars Werner m. fl.*
En vidgad socialförsäkring
- 1983/84:1360 av *Lars Werner m. fl.*
Utmätningsskyddat vårdbidrag
- 1983/84:1361 av *Ingrid Sundberg m. fl.*
Kulturpolitiken
- 1983/84:1362 av *Ingrid Sundberg m. fl.*
Avskaffande av radio- och TV-monopolet, m. m.
- 1983/84:1363 av *Thorbjörn Fälldin m. fl.*
Småföretagarpolitiken, m. m.
- 1983/84:1364 av *Thorbjörn Fälldin m. fl.*
Åtgärder för att främja hantverksnäringen
- 1983/84:1365 av *Marianne Karlsson*
Åtgärder för att minska oljeberoendet
- 1983/84:1366 av *Marianne Karlsson*
Lån och bidrag till energibesparande åtgärder
- 1983/84:1367 av *Lars Werner m. fl.*
Energipolitiken
- 1983/84:1368 av *Lars Werner m. fl.*
Fredande av outbyggda älvar från exploatering, m. m.
- 1983/84:1369 av *Ivar Franzén* och *Arne Fransson*
Utbyggnad av små vatten- och vindkraftverk
- 1983/84:1370 av *Ivar Franzén* och *Arne Fransson*
Skattefrihet för elström från mindre kraftverk
- 1983/84:1371 av *Alf Wennerfors m. fl.*
Regionalpolitiken
- 1983/84:1372 av *Alf Wennerfors m. fl.*
Nedsättning av energibeskattningen inom stödområde A

Tisdagen den
24 januari 1984

Meddelande om
fråga

13 § Meddelande om fråga

Meddelades att följande fråga framställdes

den 24 januari

1983/84:301 av *Barbro Nilsson* i Visby (m) till försvarsministern om permissionsflyg för värnpliktiga på Gotland:

De värnpliktigas permissionsflyg till och från Gotland över vissa veckoslut har pågått på försök en tid med flygplanet Herkules. Många positiva effekter har förmärkts.

ÖB föreslår nu i en skrivelse till regeringen att man skall återgå till båtresor växelvis efter den 1 april, då försöksperioden är slut.

Mot bakgrund av detta ber jag att få ställa följande frågor till försvarsministern:

1. Kan försvarsministern redovisa resultatet av den utvärdering som rimligtvis måste ligga till grund för ett eventuellt beslut i ärendet?

2. Är försvarsministern beredd medverka till att förbindelserna mellan Gotland och fastlandet för värnpliktiga även fortsättningsvis kan skötas bl. a. med hjälp av militärflyg?

14 § Kammaren åtskildes kl. 15.03.

In fidem

SUNE K. JOHANSSON

/Solveig Gemert